

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

До захисту допустити:
Зав. кафедри

_____ Федорова Ю.Г.
(підпис) (ПІБ завідувача кафедри)

«___» _____ 2021 р.

**«МЕДІАТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ»**

Кваліфікаційна робота здобувача
вищої освіти другого (магістерського) рівня
вищої освіти освітньо-професійної програми
« 01 Освіта»

Лафазан Олени Олексіївни

Науковий керівник:

Яблоков С. В., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри англійської філології

Рецензент:

Зикова Г. В., директор комунального закладу

«Маріупольський навчально-виховний
комплекс «гімназія-школа № 1»

Маріупольської міської ради»

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою _____

Секретар ЕК _____

«___» _____ 2021 р.

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Рівень вищої освіти «Магістр»
Шифр та назва спеціальності 014 «Середня освіта»,
спеціалізація 014.02 «Мова і література (англійська)»
Освітньо-професійна програма 01 «Освіта»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри к.філ.н., доцент

Федорова Ю.Г.
(підпис) (ПІБ завідувача кафедри)

«07» грудня 2020 р.

ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Лафазан Олени Олексіївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи **«Медіатехнології у навчанні іноземної мови як чинник підвищення ефективності навчання».**

Керівник роботи Яблоков С.В., к.пед.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом Маріупольського державного університету від «26» лютого 2021 року № 198.

2. Строк подання здобувачем роботи 01 червня 2021 р.

3. Вихідні дані до роботи:

Мета – дослідити теоретичні та практичні засади використання медіатехнологій як засобу підвищення ефективності навчання іноземної мови.

Об’єкт – навчальний процес у закладі вищої освіти.

Предмет – сучасні педагогічні технології як засіб підвищення ефективності навчання іноземної мови.

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. Медіаосвіта як частина основного права людини на самовираження й одержання інформації.

Розділ 2. Медіатехнології як засоби для розроблення нових форм і методів навчання.

5. Дата видачі завдання 07 грудня 2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Підготовка вступу	01 лютого 2021	
2.	Підготовка Розділу I та висновків до нього	01 березня 2021	
3.	Підготовка Розділу II та висновків до нього	01 квітня 2021	
4.	Підготовка загальних висновків	15 квітня 2021	
5.	Оформлення списку використаних джерел	03 травня 2021	
6.	Оформлення додатків	17 травня 2021	
7.	Підготовка статті за темою роботи	01 червня 2021	

Здобувач _____
(підпис)

Лафазан О.О.
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник роботи _____
(підпис)

Яблоков С.В.
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. МЕДІАОСВІТА ЯК ЧАСТИНА ОСНОВНОГО ПРАВА ЛЮДИНИ НА САМОВИРАЖЕННЯ Й ОДЕРЖАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ...	10
1.1. Історія розвитку медіаосвіти та основні термінологічні визначення ...	10
1.2. Медіаосвіта в Україні.....	17
Висновки до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2. МЕДІАТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСОБИ ДЛЯ РОЗРОБЛЕННЯ НОВИХ ФОРМ І МЕТОДІВ НАВЧАННЯ	29
2.1. Медіаосвітні технології та медіатехнології – розмежування понять ...	29
2.2. Особливості використання медіатехнологій в навчання іноземної мови	37
Висновки до розділу 2.....	66
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72
ДОДАТКИ.....	83

ВСТУП

Актуальність теми роботи. Сьогодні знання та інформаційно-комунікаційні технології є основою суспільного розвитку. Тож, людство є активним споживачем інформації, що постійно збільшується. Величезна кількість телевізійних каналів, відео- та аудіо-продукції, газет, журналів, сайтів в Інтернеті – все це невід’ємна частина сучасного суспільства. Кожен день світ медіа створює навколо кожної людини особливу – медійну реальність, під впливом якої формуються світогляд людини, його освіта, культура, життєві цінності. Тому, одним із основних завдань вищої школи є інформатизація навчально-виховного процесу, що охоплює створення та розвиток комп’ютерно-орієнтованого навчального середовища.

Тенденції розвитку інформаційного суспільства визначають основні напрями перетворень в різних сферах діяльності. Практично всі перетворення в тій чи іншій мірі пов’язані з медіа-середовищем, впровадженням інформаційних та комунікаційних технологій в освітній процес.

Для здійснення професійної діяльності в сучасному освітньому медіапросторі викладач повинен володіти навичками роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями, опанувати методики викладання навчального матеріалу з використанням медіа, вміти забезпечувати розвиток в студентів критичного та аналітичного мислення, застосовувати мультимедійні технології в навчально-виховному процесі.

Бурхливий розвиток електронних технологій, широке впровадження інтерактивних систем комунікації, навчальних програм у мультимедійних технологіях забезпечило вторгнення в суспільство недоступного раніше потоку аудіовізуальної інформації від масової теле-, кіно-, іншої відеопродукції до електронних мереж Інтернет [31].

Медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання, стають засобом дистанційної і джерелом неформальної освіти. Медіаосвіта має стати одним з головних чинників забезпечення відкритості освіти щодо сучасних швидко змінюваних знань і наближення змісту освіти до потреб повсякденного життя людини [32].

Але, процес інформатизації, який відбувається у мовній освіті, передбачає не просто використання інформаційних (медіа зокрема) технологій у традиційному навчанні, а перед усім зміну структури та організації навчального процесу, формування інших методологічних основ, розробку нових педагогічних інноваційних технологій навчання. Сьогодні знаходячись у новому інформаційному просторі студенти отримують інформацію з різних медіа-джерел. Різноманітна медіа-інформація формує точку зору студента, сприяє становленню його життєвої позиції, розвиває медіакомунікативну обізнаність та стає джерелом формування позитивної мотивації [39].

Вивчення іноземної мови в цьому напрямку посідає особливе місце, оскільки спроможне чи не найбільше серед гуманітарних дисциплін використовувати та продукувати різноманітні форми медіа, поглинати та виділяти актуальну медіаінформацію, що функціонує у сучасному багатогранному суспільстві, та використовувати в освітньому процесі будь-якого закладу вищої освіти цілого ряду медіатехнологій.

Упровадження медіатехнологій у вивчення іноземної мови майбутніми педагогами актуальне в плані їх підготовки у тому, що розв'язує фахові проблеми, визначає методику викладання та експозиціонує можливості медіа у дистанційному форматі [42].

Традиційні педагогічні технології навчання іноземним мовам обмежені в можливості змодельовати іншомовне середовище, врахувати індивідуальні відмінності студентів і створити умови для аутентичного спілкування на

досліджуваній мові. Тому у навчальний процес включається комп'ютерна та телекомунікаційна техніка і способи її застосування.

Використання засобів ІКТ, медіатехнологій на занятті з іноземної мови забезпечує імітацію іншомовного середовища, створює умови для аутентичного спілкування, дозволяє враховувати індивідуальні особливості студентів, дає можливість підвищити ефективність навчання та мотивацію до вивчення іноземної мови та інтенсифікувати освоєння специфічних для цієї дисципліни умінь і навичок [51].

Об'єктом нашого дослідження є навчальний процес у закладі вищої освіти.

Предмет дослідження – сучасні педагогічні технології як засіб підвищення ефективності навчання іноземної мови.

Ступінь вивченості теми та джерельна база дослідження. Історію медіаосвіти в різних країнах світу досліджували К. Біницька, А. Новикова, О. Худолєєва, І. Челишева та ін. Проблеми медіаосвіти були присвячені дослідження О. Баранова, І. Вайсфельдера, С. Гуділіна, Л. Зазнобіної, І. Левшина, Г. Онкович, С. Пензіна, Г. Полічко, Ю. Усова, А. Федорова та ін.

Загальні питання медіаосвіти, використання засобів медіаосвіти та проблеми формування медіаосвітнього простору займаються вітчизняні та зарубіжні вчені: О. Баришполець, О. Волошенюк, Ю. Гапон, М. Жижина, В. Іванов, С. Іць, Ю. Козаков, О. Мурюкіна, Г. Онкович, Д. Коломієць, Г. Майборода, Н. Рижих, В. Тоїскін, І. Челишева, І. Чемерис, Н. Шубенко, О. Янишин, І. Хижняк, І. Сахневич, О. Столбнікова, D. Buckingham, M. Collins, G. Gerbner, J. Gonnet, H. Lasswell, J. Lull, L. Masterman, M. McLuhan, L. Sellers, M. Simonson, A. Thompson та ін. [9; 84].

Елементи використання медіаосвітніх технологій у навчальному процесі вищої школи певною мірою відображені в доробках вітчизняних і зарубіжних дослідників (О. Бондаренко, І. Власенко, О. Георгіаді, М. Гриневич, І. Гуріненко, І. Жилявська, Л. Зазнобіна, Ю. Козаков, О. Мусієнко,

А. Новікова, Г. Онкович, І. Сахневич, О. Спичкін, Ю. Усов, О. Федоров, І. Хижняк, І. Чемерис, С. Шумаєва, О. Янишин, та ін.).

Застосування медіаосвітніх технологій у підготовці фахівців різних спеціальностей вивчали Р. Бужиков [7], І. Чемерис [85], Н. Духаніна [17; 44], О. Янишин [88], І. Сахневич [71], С. Іць [26], С. Дєньгаєва [25], Н. Лашук [41] та ін.

Але аналіз джерельної бази за темою продемонстрував перспективність вивчення питання застосування медіатехнологій у навчання іноземної мови з огляду на потреби часу і визначив актуальність теми нашої кваліфікаційної роботи.

Мета роботи – дослідити теоретичні та практичні засади використання медіатехнологій як засобу підвищення ефективності навчання іноземної мови.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- 1) проаналізувати джерельну базу з означеного питання;
- 2) дослідити історію розвитку медіаосвіти, з'ясувати розвиток медіаосвіти в Україні;
- 3) з'ясувати сутність основних дефініцій дослідження, медіаосвітні технології та медіатехнології зокрема;
- 4) встановити специфічні особливості медіаосвітніх технологій та медіатехнологій;
- 5) схарактеризувати особливості використання медіатехнологій в навчанні іноземної мови;
- 6) обґрунтувати доцільність використання медіатехнологій для підвищення ефективності навчання іноземної мови.

Методологічна основа роботи базується на загальнонаукових методах аналізу та синтезу, що були використані під час вивчення сутнісних та специфічних характеристик ключових понять; історико-структурному, за допомогою якого було досліджено історію розвитку медіаосвіти;

систематизації, яким ми послуговувалися під час визначення типологічних ознак об'єкту дослідження; для порівняння тлумачень дефініцій медіаосвітніх технологій та медіатехнологій було використано метод зіставлення; доцільність та особливості використання медіатехнологій в навчанні іноземної мови вивчалися за допомогою описового, дедуктивного та індуктивного прийомів.

Практичне значення кваліфікаційної роботи. Впровадження в практику викладання іноземної мови сучасних педагогічних технологій, медіатехнологій зокрема, активізує процес навчання, підвищує його ефективність, збільшує об'єм творчої самостійної роботи студентів, сприяє підвищенню їх мотивації та творчої активності. Тому, результати дослідження можуть стати основою для поглиблення знань практикуючих вчителів, що прагнуть знайти нові підходи у своїй діяльності для підвищення активності та мотивації студентів зокрема та підвищення ефективності навчання в цілому.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи та публікації. Апробацію результатів кваліфікаційної роботи було представлено у статті: Лафазан О. О. «**»**. ???.

Логіка дослідження, його мета і завдання зумовили наступну **структуру кваліфікаційної роботи**: вступ, два розділи, що мають 4 підрозділів, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 84 сторінки.

РОЗДІЛ 1

МЕДІАОСВІТА ЯК ЧАСТИНА ОСНОВНОГО ПРАВА ЛЮДИНИ НА САМОВИРАЖЕННЯ Й ОДЕРЖАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

1.1. Історія розвитку медіаосвіти та основні термінологічні визначення

У 60-і роки ХХ століття в педагогіці провідних країн світу (Велика Британія, США, Австралія, Канада, Франція, Німеччина) сформувався специфічний напрям – медіаосвіта, напрям, покликаний допомогти суб'єктам навчання адаптуватися у світі медіакультури, опанувати мову ЗМІ, навчатися аналізувати медіатексти.

Процес становлення медіаосвіти пов'язують із діяльністю ЮНЕСКО: уперше термін було вжито на спільному засіданні представників ЮНЕСКО й Міжнародної ради з кіно та телебачення в 1973 році. Було визначено, що «медіаосвіта – це частина основного права кожного громадянина будь-якої країни на волю самовираження й одержання інформації, що сприяє підтримці демократії. Визнаючи відмінності в підходах до означення дефініції медіаосвіти та її розвитку в різних країнах світу, рекомендується, щоб вона була введена скрізь, де можливо в межах національних навчальних планів, так само як в рамках додаткової, неформальної освіти та самоосвіти впродовж усього життя людини» [97]. Зокрема, у прийнятих документах також зазначалося, що медіаосвіта – це навчання теорії та практики опанування сучасними мас-медіа (друкованими, графічними, звуковими, візуальними тощо) і різними технологіями.

Неоднозначність взаємодії медіа та освіти віддзеркалюється у складній системі понять. Зазвичай, не лише окремі наукові школи, а й учені-дослідники пропонують свої варіанти формулювання таких ключових понять, як «медіаосвіта», «медіакультура», «медіаграмотність» [67; 82].

Хоча визначення «медіаосвіта» було дане ЮНЕСКО ще в 1973 році, але до нині його зміст продовжує конкретизуватися, тому що медіаосвіта містить величезний інформаційний, дидактичний та мотиваційний потенціал у навчально-виховному процесі.

Перш за все, зазначимо, що сьогодні термін «медіа» синонімічно вживається у значенні ЗМІ (друковані видання, фото, радіо, телебачення, Інтернет, кіно тощо). В осмисленні сутності цього поняття практично різнотлумачень немає [82].

Сьогодні медіаосвіта вважається одним із пріоритетних напрямів освіти, оскільки це частина освітнього процесу, яка спрямована на формування медіакультури, підготовку особистості до результативної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, що включає в себе як традиційні, так і новітні медіа. Зважаючи на її важливість, спочатку розглянемо основні погляди науковців на визначення дефініції «медіаосвіта».

«Російська педагогічна енциклопедія» визначає її як напрям у педагогіці, що виступає за вивчення «закономірностей масової комунікації (преси, телебачення, радіо, кіно, відео і т.д.). Основні завдання медіаосвіти – підготувати нове покоління до життя у сучасних інформаційних умовах, до сприйняття будь-якої інформації, навчити людину розуміти її, усвідомлювати наслідки її впливу на психіку, оволодіти способами спілкування на основі невербальних форм комунікацій за допомогою технічних засобів» [46].

О. Федоров під медіаосвітою розуміє «процес розвитку особистості за допомогою і на матеріалі засобів масової комунікації (медіа) з метою формування культури спілкування з медіа, творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, вмінь повноцінного сприймання, інтерпретації, аналізу й оцінки медіатекстів, навчання різних форм самовираження за допомогою медіа-техніки» [80]. Медіаосвіта розуміється як комплекс заходів націлених на перетворення педагогічних процесів на основі впровадження в освітній процес і виховання інформаційної продукції,

засобів, технологій [82]. Результатом процесу медіаосвіти є медіаграмотність, яка в свою чергу формує медіакомпетентність.

Г. Онкович зазначає, що «медіаосвіта – це процес навчання і самонавчання особистості за посередництва засобів масової інформації / комунікації (ЗМК)». Медіаосвіта розглядається як автономна дисципліна, як частина загальної освіти, що «може бути інтегрована в традиційні дисципліни» [59].

Медіаосвіта – частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерноопосередковане спілкування, Інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій [47].

За думкою І. Чемерис, медіаосвіта – це процес розвитку особистості за допомогою засобів масової інформації та формування критичного мислення, умінь аналізу, сприйняття та інтерпретації медіатекстів. Медіаграмотність допомагає активно використовувати традиційні та новітні медіа та краще зрозуміти мову засобів соціальної комунікації. Широкий доступ до інформаційних технологій дає кожному члену суспільства можливість передачі інформації у глобальному масштабі і викликає необхідність медіаграмотності для створення і поширення власного медіаконтенту [84].

Н. Духаніна визначає медіаосвіту як цілеспрямований, системний і перманентний процес розвитку особистості на матеріалі медіа з використанням новітніх та традиційних медіазасобів з метою опанування медіаграмотності (першої ланки медіаосвіти), з подальшим формуванням медіакомпетентності та медіакультури особистості [18].

При цьому, фахівці ЮНЕСКО чітко відокремлюють опанування медіа від їх використання як знаряддя під час навчання інших наук. Видатний теоретик медіа Дж. Гербнер розумів медіаосвіту як формування широкої

коаліції «для розширення свободи та розмаїття комунікації, для розвитку критичного розуміння медіа як нового підходу до ліберальної освіти [93].

У статті Б. Потятиника «Хто маніпулює маніпулятором?» виділено найважливіші елементи медіа-освіти:

1) Медіа-філософія.

2) Масове оволодіння сучасними комунікаційними технологіями, включно із створенням власних Інтернет ресурсів для індивідуального чи корпоративного самовираження, громадських, наукових чи мистецьких цілей.

3) Вироблення «психологічного імунітету» до потенційно негативного впливу сучасних медіа (у Західній Європі та північній Америці для означення цього напрямку також застосовують поняття «медіа-грамотність» (“media literacy”).

4) Медіа-критика (“media criticism”). Отже, на його думку, медіа-освіту можна розглядати як інструкцію з користування медіа широким загалом [66].

Серед основних європейських підходів щодо медіаосвіти були виділені наступні:

– розвиток критичного мислення (Л. Мастерман, А. Спічкін, Л. Зазнобіна, А. Журін та ін.),

– семіотичний (К. Метц та ін.),

– протекціоністський (С. Міккінен, В. Черніков),

– розвиток демократичного мислення (Ж. Гонне, Д. Букінгем),

– культурологічний (К. Безелгет, Э. Харт та ін.).

– естетичний (Ю. Усов, О. Баранов, С. Пензін, Л. Баженова),

– соціокультурний (А. Шаріков),

– синтетичний (А. Федоров, Е. Бондаренко та ін.),

– практичний (Л. Прессман, Ю. Божков) [50].

У більшості англомовних країн поняття медіаосвіти до кінця ХХ століття частіше тлумачилося як медіаграмотність. У твердженнях британського медіапедагога К. Базелгетта [81] йдеться про шість ключових

понять медіаосвіти: агентство медіа, категорія медіа, технологія медіа, медіа-аудиторія, мова медіа та медійна репрезентація.

Значним у розвитку західноєвропейської теорії медіаосвіти визнано вплив британського дослідника Л. Мастермана [81]. Він уперше акцентував увагу не лише на способах розвитку критичного мислення як на цілях медіаосвіти, а й винайшов термін «критична автономія» для позначення виховних завдань цього педагогічного напрямку.

Надалі наукові школи почали все більше розмежовувати поняття «медіаосвіта» й «медіаграмотність», перше визнаючи як більш широке, а друге – як таке, що більшою мірою пов'язане зі здатністю опановувати медійні технічні засоби у сфері життєдіяльності, зокрема – в освіті.

Термінологія західних і російських дослідників медіаосвіти вперше була систематизовано представлена на сторінках видання «Мистецтво і освіта» у 2000 році [67]. Ґрунтовна довідкова праця була видана 2004 року за редакцією І. Романовського [67]. 2009 року російським ученим О. Федоровим [82] презентовано словник термінів із медіаосвіти, медіапедагогіки, медіаграмотності, медіакомпететності.

Сьогодні одним з найавторитетніших учених у питаннях медіаосвіти вважається Л. Мастермана, видатний британський медіапедагог і теоретик медіа. Вченим визнано такі чинники важливості використання медіаосвітніх технологій:

- а) насиченість сучасного суспільства засобами масової інформації;
- б) ідеологічний вплив медіа на аудиторію;
- в) інтенсивність проникнення медіа у процеси демократизації суспільного життя;
- г) зростання значення візуальних засобів комунікації в різних сферах;
- ґ) прогностичність освіти як її основна цінність тощо [79].

В останні десятиліття тематичні наукові дослідження концентруються навколо питань підготовки юного покоління до життя в епоху інформаційного «вибуху» й важливості медіаосвіти перш за все педагогічних

працівників, розвитку їхньої медіакомпететності. Таким, для прикладу, є висновок результатів соціологічного дослідження, проведеного 2001 року ЮНЕСКО: «Нагальна необхідність, виявлена нами – організація медіаосвіти педагогів, як на рівні навчання майбутніх педагогів, так і на рівні підвищення кваліфікації педагогів» [81, с. 9].

При цьому, медіакомпететність і медійна критичність визнаються важливими якісними результатами й характеристиками навчання як майбутніх педагогів, так і педагогів-практиків у системі післядипломної педагогічної освіти. За О. Федоровим, «медіакомпетентність особистості – це сукупність її мотивів, знань, умінь, комплексу здатностей, які сприяють вибору, використанню, критичному аналізу, оцінці та передаванню медіатекстів у різних видах, формах і жанрах, аналізу складних процесів функціонування медіа в соціумі» [82, с. 26].

До цілей медіаосвіти вчені відносять:

- розвиток творчих здібностей;
- формування критичного мислення;
- навчання сприйманню й інтерпретуванню інформації;
- власне оцінювання якості інформації;
- підвищення медіакультурного рівня розвитку особистості («Медіакультура» розглядається як здатність соціуму ефективно використовувати медіаресурси й застосовувати передові інформаційні технології; вона формується засобами медіаосвіти [58, с. 133]);
- формування та розвиток медіаграмотності. здатності використовувати, аналізувати й оцінювати медійну продукцію, що дає можливість ефективніше застосовувати медіазасоби, медіаджерела, що загалом підвищує не тільки медіакультуру, а й культуру в широкому розумінні [58, с. 134].

Основними завданнями медіаосвіти сьогодні вважається підготовка нового покоління до життя в сучасних інформаційних умовах, до сприйняття різної інформації, навчання людини розуміння її, усвідомлення наслідків її

впливу на психіку, оволодіння способами спілкування на основі невербальних форм комунікації за допомогою технічних засобів.

Дослідницею Л. Зазнобіною сформульовано такі вимоги до мінімально необхідного рівня медіаосвіти учнів, заснованого на вміннях:

- знаходити необхідну інформацію в різних джерелах;
- перекладати візуальну інформацію у вербальну знакову систему і навпаки;
- трансформувати інформацію, видозмінювати її обсяг, форму, знакову систему, носія та ін., виходячи з мети комунікативної взаємодії та особливостей аудиторії, для якої вона призначена;
- розуміти цілі комунікації, спрямованість інформаційного потоку;
- аргументувати власні висловлювання;
- знаходити помилки в одержуваній інформації і вносити пропозиції щодо їх виправлення;
- сприймати альтернативні точки зору і висловлювати обґрунтовані аргументи за і проти кожної з них [20, с. 34].

Важливо зазначити, що медіаосвіта передбачає методіку проведення занять, що заснована на різних продуктивних формах навчання, які розвивають індивідуальність учня, самостійність його мислення, пізнавальний інтерес, стимулюють його творчі здібності через безпосереднє залучення до творчої діяльності, сприйняття, інтерпретацію й аналіз структури медіатексту, засвоєння знань про медіакультуру. Як результат цього учень навчається користуватися оточуючими його засобами масової інформації [77].

1.2. Медіаосвіта в Україні

У багатьох країнах медіаосвіта функціонує як система, що стала невід'ємною частиною, з одного боку, загальноосвітньої підготовки молоді, з другого – масових інформаційних процесів. Вона включена до глобалізаційних перетворень і є складовою гарантування конкурентоспроможності економіки, нерозривно пов'язана з розвитком демократії в умовах інформаційного суспільства. Перші досягнення в експериментальному впровадженні медіаосвіти в Україні підтверджують необхідність інтеграції ініціатив суб'єктів освітнього процесу і широкої громадськості в ефективну національну медіаосвітню систему.

Процес адаптації світових наукових концепцій щодо медіаосвіти пройшов в Україні кілька етапів і концентрувався здебільшого навколо вивчення питань медіаграмотності особистості, розвитку її аудіовізуальної культури [40].

Іншим напрямом була визначена медіадидактика як система впорядкованих знань про організацію навчально-виховного процесу із використанням масово-комунікаційних матеріалів [40].

Розроблення і прийняття нової редакції Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (далі Концепція) – важлива складова модернізації освіти, яка сприятиме побудові в країні інформаційного суспільства, розвитку економіки знань, становленню громадянського суспільства.

Головною метою Концепції є сприяння розбудові в Україні ефективної системи медіаосвіти, що має стати фундаментом гуманітарної безпеки держави, розвитку і консолідації громадянського суспільства, протидії зовнішній інформаційній агресії, всебічно підготувати дітей і молодь до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формувати у громадян медіаінформаційну грамотність і медіакультуру відповідно до їхніх вікових, індивідуальних та інших особливостей [32].

Концепція спрямована на підготовку і проведення широкомасштабного поетапного експериментального і подальшого інтенсивного масового впровадження медіаосвіти в педагогічну практику на всіх рівнях; пріоритетне започаткування шкільної та позашкільної медіаосвіти, яка стане головною інтеграційною ланкою формування цілісної системи медіаосвіти; забезпечення медіаосвіти у вищій школі, насамперед при підготовці фахівців педагогічного профілю; врахування завдань медіаосвіти в ході здійснення освітніх реформ та планування відповідних бюджетних асигнувань; ініціювання широкої громадської підтримки медіаосвітнього руху, включаючи міжнародну співпрацю в цій сфері.

Концепцією були визначені основні терміни, мету, завдання й пріоритети розвитку медіаосвіти в Україні, її основні принципи і форми, напрями, етапи та умови реалізації Концепції.

Згідно з Концепцією, медіаосвіта – це частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерноопосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій [32].

При цьому, в Концепції медіакультура визначається як культура сприймання і виробництва соціальними групами та соціумом у цілому сукупності інформаційно-комунікаційних засобів, що функціонують у суспільстві, знакових систем, технологій комунікації, пошуку, збирання, виробництва і передавання інформації. На особистісному рівні медіакультура означає здатність людини ефективно взаємодіяти з мас-медіа, адекватно поводитися в інформаційному середовищі, здійснювати ціннісно-вольову рефлексивну регуляцію інформаційної поведінки [32].

Концепція визначає медіаграмотність як складову медіакультури, яка стосується вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою,

виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, успішно здобувати необхідну інформацію, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, отриману з різних медіа, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують [32].

Щодо медіа компетентності, Концепція трактує її як рівень медіакультури, що забезпечує розуміння особистістю соціокультурного, економічного і політичного контексту функціонування медіа, засвідчує її здатність бути носієм і передавачем медіакультурних цінностей, смаків і стандартів, ефективно взаємодіяти з медіапростором, створювати нові елементи медіакультури сучасного суспільства, реалізувати активну громадянську позицію [32].

Головною метою медіаосвіти є формування медіакультури особистості в середовищі значущих для неї спільнот (малих груп, родин, навчальних і виробничих колективів, місцевих громад тощо).

Головними завданнями медіаосвіти є сприяння формуванню:

- медіаінформаційної грамотності як комплексу умінь, знань, розуміння і відносин, які дають споживачам можливість: ефективно і безпечно користуватися медіа, усвідомлено обирати, розуміти характер контенту і послуг, приймати рішення та користуватися повним спектром можливостей, які пропонують нові комунікаційні технології та медіаінформаційні системи, а також можливість захистити себе і свою сім'ю від шкідливого або вразливого інформаційного матеріалу;

- медіа імунітету особистості, який робить її здатною протистояти агресивному медіасередовищу і деструктивним медіа-інформаційним впливам, забезпечує психологічне благополуччя при споживанні медіапродукції, що передбачає медіаобізнаність, уміння обирати потрібну інформацію, оминати інформаційне «сміття», захищатися від потенційно шкідливої інформації з урахуванням прямих і прихованих впливів;

– рефлексії і критичного мислення як психологічних механізмів, які забезпечують свідоме споживання медіапродукції і саморегуляцію взаємодії з медіа на основі ефективного орієнтування в медіапросторі та осмислення власних медіапотреб, адекватного та різнобічного оцінювання змісту, джерела, форми і якості надання інформації, її повноцінного і критичного тлумачення з урахуванням особливостей сприймання мови різних медіа, розвивають здатність протистояти зовнішній інформаційній агресії і пропаганді, деструктивним медіаінформаційним впливам;

– здатності до медіа творчості для компетентного і здорового самовираження особистості та реалізації її життєвих завдань, розвитку патріотизму, української ідентичності, згуртованості, солідарності, зокрема для подолання соціальних наслідків воєнних дій на Донбасі та окупації Криму, покращення якості міжособової комунікації і приязності соціального середовища, доброзичливості в мережі стосунків, а також якості життя в значущих для особистості спільнотах.

– спеціалізованих аспектів медіакультури: візуальної медіакультури (сприймання кіно, телебачення), аудіальної і музичної медіакультури, розвинених естетичних смаків щодо форм мистецтва, опосередкованих мас-медіа, сучасних напрямів медіа-арту тощо [32].

Концепцією визначені основні принципи медіаосвіти:

– Принцип особистісного соціально-психологічного підходу, який визначає, що медіаосвіта базується на актуальних медіа-потребах учнів з урахуванням їхніх вікових, індивідуальних та соціально-психологічних особливостей, наявних медіа-уподобань і рівня сформованості медіакультури особистості та її найближчого соціального оточення.

– Принцип перманентного оновлення змісту. Зміст медіаосвіти постійно оновлюється відповідно до розвитку технологій, змін у системі мас-медіа, стану медіакультури суспільства та окремих його верств. Використовуються актуальні інформаційні прецеденти, поточні новини, сучасні комплексні медіа-феномени, популярні в молодіжному середовищі.

При здійсненні медіаосвіти забезпечується баланс між актуальною сьогоденністю та історичними надбаннями.

– Принцип орієнтації на розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. Медіаосвіта спирається на передові досягнення інформаційно-комунікаційних технологій, використовує їх для організації роботи медіапедагогів, формування спільних інформаційних ресурсів, полегшення комунікації та координації в середовищі взаємодії учасників медіаосвітнього руху. Медіаосвіта враховує розвиток новітніх медіа.

– Принцип пріоритету морально-етичних цінностей. Медіаосвіта спрямована на захист суспільної моралі і людської гідності, протистоїть жорстокості і різним формам насильства, сприяє утвердженню загальнолюдських цінностей, зокрема ціннісному ставленню особистості до суспільства і держави, до людей, природи, мистецтва, праці та самої себе.

– Принцип пошанування національних традицій. Медіаосвіта базується на врахуванні національної та етнолінгвістичної специфіки медіа-потреб учнів і педагогів, забезпечуючи паритетність їхньої взаємодії і конструктивність діалогу. Медіаосвіта спрямована на розвиток національної культури, сприяє зростанню престижності україномовного спілкування.

– Принцип патріотизму. Медіаосвіта в Україні є важливим засобом формування і зміцнення національної ідентичності, консолідації суспільства, формування свідомої громадянської патріотичної позиції особистості. Медіаосвіта передбачає забезпечення процесу національно патріотичного виховання молоді за допомогою застосування різноформатного медіаконтенту патріотичного змісту та формування інструментальних умінь критичного сприймання, аналітичного опрацювання медійних повідомлень, оцінювання їх достовірності та об'єктивності, а також набуття нових смислів, зміцнення патріотичних почуттів. Розвинена медіаінформаційна грамотність стає невід'ємною складовою конструктивного патріотичного світогляду особистості в умовах інформаційної доби.

– Принцип громадянської спрямованості. Медіаосвіта, в міру набуття нею форми медіаосвітнього руху, сприяє розвитку в країні громадянського суспільства. Вона спирається на потенціал громадських об'єднань і асоціацій, узгоджує свої зусилля з розвитком інших громадських рухів. При цьому медіа-інформаційна грамотність громадян перетворюється на важливий складник політичної культури суспільства.

– Принцип естетичної наснаженості. Медіаосвіта широко використовує кращі досягнення різних форм сучасного мистецтва та естетичного виховання засобами образотворчого мистецтва, музики, художньої літератури, кіно, фольклорних практик, розвивається з урахуванням потенціалу існуючих у суспільстві загалом і на місцевому рівні інституцій та окремих проектів мистецького профілю.

– Принцип продуктивної мотивації. У межах медіаосвіти поєднуються акценти на творче сприймання медіа і розвиток здатності учня створювати власну медіапродукцію. Виробництво в медіаосвітньому процесі медіапродукту з метою його подальшого використання в спільноті, на фестивалях, конкурсах тощо сприяє формуванню продуктивної мотивації учасників медіаосвітнього процесу [32].

Пріоритетними напрямками розвитку в Україні ефективної системи медіаосвіти Концепція визначає:

– створення системи шкільної медіаосвіти, що закладає основу медіаосвіти протягом життя і передбачає розроблення психологічно обґрунтованих навчальних програм інтегрованої освіти для всіх класів загальноосвітніх шкіл, сприяння поширенню практики інтеграції медіаосвітніх елементів у навчальні програми з різних предметів, з урахуванням профілізації навчання, розвиток різноманітних факультативних, в т.ч. бібліотечних, медіаосвітніх програм для підлітків, упровадження курсу медіакультури для старшокласників, активізацію гурткової роботи, фото-, відео-, анімаційних студій, зокрема медіапсихологічних секцій МАН на

всеукраїнському рівні, інших позакласних форм учнівської творчості медіаосвітнього спрямування;

– координація шкільної медіаосвіти з медіаосвітою дітей раннього і дошкільного віку, позашкільною медіаосвітою, медіаосвітою в професійній і вищій школі, системі післядипломної освіти, освіти третього віку, неформальною медіаосвітою,

– розроблення стандартів медіаінформаційної грамотності педагогів, уведення медіакомпетентності у професійні стандарти підготовки педагогів, психологів, спеціалістів з соціальної роботи та інших спеціальностей, відповідне врахування вимог медіаінформаційної грамотності в освітніх і освітньо-наукових програмах фахової підготовки, розроблення спеціалізованих навчальних медіаосвітніх курсів для підготовки і перепідготовки працюючих фахівців;

– активізація співпраці вищих навчальних закладів, які готують фахівців для медіавиробництва і сфери мистецтва, з Національною академією наук України, Національною академією педагогічних наук України, Національною академією мистецтв України, зокрема з метою проведення міждисциплінарних досліджень з проблем розвитку медіаосвіти налагодження обміну досвідом і кадрового забезпечення викладання спеціальних дисциплін для медіапедагогів;

– організація за участю Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Незалежної медійної ради, громадських об'єднань і медіавиробників ефективних механізмів захисту дитини від медіапродукції, що може зашкодити її здоров'ю, розвитку і психологічному благополуччю, підтримка різних форм позашкільної освіти, включаючи телевізійні, бібліотечні та інші форми для дітей дошкільного віку, батьківської педагогіки, творчих студій для дітей і молоді, дитячих та молодіжних фестивалів, конкурсів, проектів місцевого і всеукраїнського рівня для сприяння розвитку медіакультури і підтримки системи медіаосвіти;

– налагодження повноцінного суспільного діалогу з метою оптимізації медіаосвітньої діяльності самих медіа, підвищення психологічної та педагогічної компетентності працівників редакцій різних медіа, поліпшення якості дитячих і молодіжних програм [32].

Серед форм медіаосвіти зокрема визначені:

1) шкільна, що включає інтегровану медіаосвіту (використання медіадидактики в межах існуючих предметів), спеціальні навчальні курси, факультативи, гурткову, студійну та інші форми позакласної роботи. Ця форма медіаосвіти спрямована переважно на формування критичного мислення, комунікаційної медіа компетентності;

2) позашкільна, що спрямована на розвиток способів творчого самовираження особистості, має супроводжувати шкільну медіаосвіту, підсилювати її ефект. Базується переважно на діяльності позашкільних навчальних закладів, публічних (зокрема спеціалізованих дитячих) бібліотек, громадських організацій, на волонтерських і комерційних засадах; охоплює медіаосвіту батьків, сімейну медіаосвіту, використовується в межах психотерапевтичної і психолого-консультаційної допомоги;

3) медіаосвіта у вищій школі, яка передбачає підготовку як фахівців для мас-медіа, так і медіапедагогів та медіапсихологів. Крім того, медіаосвітні елементи мають увійти до навчальних програм циклу професійно орієнтованої гуманітарної підготовки з інших спеціальностей у відповідних їм обсягах (предметна професійна медіаосвіта) [32].

Концепція також визначає етапи реалізації. Наприклад, згідно з етапом подальшого розвитку медіаосвіти та забезпечення її масового впровадження (2021–2025 роки), передбачається:

– науково-методичне та організаційне забезпечення процесу масового впровадження медіаосвіти в дошкільних закладах, ЗНЗ, ПТНЗ і ЗВО, закладах позашкільної освіти на основі аналізу практичних проблем, обміну досвідом, здійснення відповідного психолого-педагогічного супроводу;

- уведення медіаосвітньої складової у навчальні програми вищої школи і післядипломної освіти з гуманітарної підготовки фахівців усіх профілів;
- розвиток матеріально-технічної бази всіх ланок медіаосвіти, оснащення мережі медіапедагогів передовими інформаційно-комунікаційними технологіями;
- систематична співпраця освітян з медіавиробниками для подальшого розширення практики медіаосвіти, підготовки низки медіаосвітніх передач на телебаченні та радіо для різних аудиторій: дорослих, батьків, дітей різного віку;
- розроблення прикладних науково-дослідних тем з питань підвищення ефективності медіаосвіти для забезпечення наукового супроводу її впровадження [32].

Пріоритетними умовами ефективної реалізації Концепції є:

- 1) наукове забезпечення Концепції, розроблення науково-методичних засад забезпечення різних форм медіаосвіти в умовах реформування системи освіти;
- 2) удосконалення нормативно-правової бази взаємодії мас-медіа і освітніх інституцій на всіх рівнях, включення формування системи медіаосвіти до переліку державних пріоритетів інноваційного розвитку суспільства та стратегії державної інформаційної політики;
- 3) забезпечення готовності фахівців системи освіти до розв'язання медіаосвітніх проблем і суперечностей, що потребує перебудови звичних форм роботи, вдосконалення змісту і форм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, зорієнтованих на випереджувальне ознайомлення з медіаосвітніми інноваціями насамперед шкільних практичних психологів і соціальних педагогів;
- 4) якісне програмно-методичне та інформаційне забезпечення, зокрема створення спільних інформаційних ресурсів, програмне забезпечення роботи віртуальних медіаосвітніх груп і мультидисциплінарних конференцій, створення та адміністрування тематичних медіаосвітніх сайтів;

5) активізація міжгалузевої і міжнародної взаємодії, здійснення спільних наукових проектів, проведення круглих столів, міжвідомчих семінарів, конференцій, фестивалів з медіаосвіти [32].

Висновки до розділу 1

Отже, проаналізувавши роботи вітчизняних та зарубіжних дослідників, ми встановили:

1) Ми визначилися із хронологічними межами становлення та розвитку медіалсвіти; ми встановили, що процес становлення медіаосвіти пов'язаний з діяльністю ЮНЕСКО; уперше термін було вжито в 1973 році.

2) У ході нашого дослідження було з'ясовано сутність основних дефініцій кваліфікаційної роботи, а саме: «медіаосвіта», «медіаосвітні технології», «медіатехнології». Було визначено, що «медіаосвіта» – це частина основного права кожного громадянина будь-якої країни на волю самовираження й одержання інформації, що сприяє підтримці демократії.

На думку Н. Духаніній, медіаосвіта – це цілеспрямований, системний і перманентний процес розвитку особистості на матеріалі медіа з використанням новітніх та традиційних медіазасобів з метою опанування медіаграмотності, з подальшим формуванням медіакомпетентності та медіакультури особистості.

3) Було встановлено, що в Україні медіаосвіта вже функціонує як система, яка включена до глобалізаційних перетворень і є складовою гарантування конкурентоспроможності економіки, нерозривно пов'язана з розвитком демократії в умовах інформаційного суспільства. Українські вчені також визначили такий напрям, як медіадидактика – система впорядкованих знань про організацію навчально-виховного процесу із використанням масово-комунікаційних матеріалів.

В Україні, на держаному рівні, була розроблена й впроваджена Концепція впровадження медіаосвіти в Україні, як важлива складова модернізації освіти, яка сприятиме побудові в країні інформаційного суспільства, розвитку економіки знань, становленню громадянського суспільства.

4) У ході дослідження, нами було встановлено, що впровадження медіаосвіти у процес навчання, навчання іноземних мов зокрема, при дотриманні необхідних педагогічних умов:

- змінює характер діяльності суб'єктів навчального процесу, який полягає в удосконаленні або трансформації методів, змісту та темпу навчання,

- сприяє створенню високої мотивації до вивчення іноземних мов,

- забезпечує системність та міцність іншомовних знань, навичок і умінь на основі збільшення теоретичних і фактологічних медіакомунікативних знань,

- сприяє збільшенню обсягу мовної практики як у плані рецепції (вміння сприймати інформацію), так і продукції (вміння створювати і передавати медіа-інформацію),

- суттєво розширює обсяг потенційного словника, граматичних явищ,

- збільшує активний словниковий мінімум, зокрема за рахунок рухливих кордонів між пасивним і активним словником, а також за рахунок розширення досліджуваної проблематики,

- сприяє включенню студентів у систему соціокультурних зв'язків на основі невербальних форм комунікації за допомогою технічних засобів, глобальних та інтерактивних систем комунікацій,

- сприяє отриманню іншомовної інформації через інформаційні банки даних різних наукових центрів і бібліотек світу тощо,

- формуванню та реалізації художньо-мистецького, креативного потенціалу особистості в результаті медіаосвітньої діяльності,

- сприяє формуванню іншомовних культурних цінностей студента засобами медіа й бачення цілісної картини світу,

- сприяє розвитку умінь та навичок міжмовної, міжкультурної комунікації засобами медіа на основі поваги, взаєморозуміння, терпимості до культурних відмінностей і подолання бар'єрів [83].

РОЗДІЛ 2

МЕДІАТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСОБИ ДЛЯ РОЗРОБЛЕННЯ НОВИХ ФОРМ І МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

2.1. Медіаосвітні технології та медіатехнології – розмежування понять

Перш за все, зауважимо, що необхідно розрізнити поняття «медіатехнології» та «медіаосвітні технології» або «технології медіаосвіти». У словнику О. В. Федорова пропонується формулювання терміна «медіатехнології» як способів створення медіатекстів за допомогою сукупності медіатехніки, а «медіаосвітні технології» – як сукупність форм, методів, прийомів створення педагогічних умов, що забезпечують ефективну медіаосвіту [82, с. 46]; іншими словами, різниця між медіатехнологіями і медіаосвітніми технологіями полягає в тому, що перші мають на меті створення медіапродукції, а останні – вживаються у більш широкому значенні та спрямовані на організацію медіаосвітньої діяльності, яка сприяє та залучає до створення медіатекстів різних медіаформатів із використанням медіатехніки та медіазасобів.

Зосередимось спочатку на поглядах науковців щодо медіатехнологій. О. Горюнова зазначає, що медіатехнології супроводжують людину давно, умовно поділяючи їх на п'ять типів:

- ранні (писемність),
- друковані (друкарство, літографія, фотографія),
- електричні (телеграф, телефон, звукозапис),
- мас-медіа (кінематограф, телебачення),
- цифрові (комп'ютер, Інтернет) [11].

У світлі сучасного стану техніки та медіатехнологій О. Горюнова пропонує наступну аналогію: техніка – hardware, а медіа технології – software. Отже поняття техніки вміщує поняття

медіатехнології, якщо під технікою розуміємо сукупність усіх алгоритмів, процесів та засобів їхньої реалізації [11].

Медіатехнології розуміються як сукупність способів, що передбачають проектування, організацію та проведення занять із забезпеченням багатоканальності сприйняття відомостей суб'єктами навчання в інтерактивному режимі завдяки використанню мультимедійних комп'ютерних апаратно-програмних і мультимедійних навчальних програмних засобів [43].

Дослідник П. В. Саварин у своєму дисертаційному дослідженні підтримує думку М. Маклюєна у питанні визначення медіатехнологій [68, с. 20].

В. П. Котенко та А. П. Константинова розглядають медіатехнології через призму концепції діяльності, згідно з якою вони визначають медіатехнології як технології роботи з інформацією, синкретичні форми комунікації. Медіатехнології – це один з аспектів або принципів створення та дослідження технологічної діяльності (здобування, передавання, зберігання, опрацювання, збереження, використання, репрезентації інформації) [34].

У широкому розумінні медіатехнології пов'язують зі здобутками цивілізації, такими як розвиток і освоєння нової техніки, нових форм кооперації, нових можливостей концентрації ресурсів, науково-технічний та культурний прогрес, тобто технологіями соціальної діяльності на основі ЗМК в інформаційній реальності; у вузькій інтерпретації медіатехнології – це «засоби організації інформаційної діяльності».

За А. П. Константиною, структура медіатехнологій включає:

- медіасуб'єкт (індивід, спільнота, суспільство: розробники, видавці, дистриб'ютори, користувачі мультимедійними продуктами),
- медіаоб'єкт (об'єктивна реальність, яка зазнає різних форм перетворення),

- мета (побудова інформаційної моделі процесу, явища: розроблення інтегрованих інформаційних систем маркетингу, індивідуалізація освітньої діяльності і т. д.),

- медіа-знання (знання про медіатехнології та їх складові),

- медіазасоби (преса, кіно, радіо, телебачення, Інтернет тощо),

- медіасередовище (визначає умови функціонування медіатехнологій і одночасно є їх основою),

- медіа-процес, результат медіадіяльності [30].

О. С. Галченков виділяє також категорію «дидактичні медіатехнології» і класифікує їх за характером медіа-засобів як аудіовізуальні, мультимедійні, гіпертекстові, голографічні. Автор також виділяє переваги застосування медіатехнологій, а саме:

- «проживання» знань,

- образність і розвиток образного мислення,

- реалізація смислоутворювальної діяльності студентів,

- надання орієнтовної основи дій,

- використання механізмів перетворення одних текстових структур в інші тощо.

У навчальному процесі виділяють такі функції медіатехнологій, як-от:

- доступ до різних інформаційних джерел та медіа-ресурсів;

- активізація пізнавальної діяльності студентів;

- підвищення мотивації та емоційний вплив;

- забезпечення інтерактивності;

- моніторинг навчально-пізнавальної діяльності;

- підвищення якості засвоєння навчального матеріалу;

- розвиток критичного творчого мислення;

- інтенсифікація та диверсифікація навчального процесу [8, с. 84–85].

Оскільки наразі для сучасної освіти характерні процеси медіатизації, медіатехнології доцільно й конструктивно використовуються як засоби для розроблення нових форм і методів навчання. З цього приводу медіапедагог В.

М. Фатєєв виділяє «елементарні медіаосвітні технології» на противагу методам чи прийомам, сукупність яких становить технологію, – медіаосвітній курс / програма (спрямована на формування когнітивного компонента медіакомпетентності: знання про ЗМІ, вміння та навички критичного аналізу) та медіаосвітній проект, спрямований на медіавиробництво [78].

У навчальному процесі медіатехнології розглядаються як спосіб підготовки електронних документів, що включають візуальні та аудіо ефекти, мультипрограмування різних ситуацій для їх застосування у процесі навчання [10].

Дослідження науковців демонструють такі переваги використання медіатехнологій:

- підвищення мотивації студентів,
- економія навчального часу,
- більш глибоке засвоєння матеріалу за рахунок впливу відразу на кількох каналах сприйняття,
- можливість організації навчальних занять через локальну мережу,
- впровадження дистанційної форми навчання,
- вдосконалення методики навчання,
- підвищення якості освіти. Однак, слід зауважити, що такі переваги з'явилися лише на сучасному етапі розвитку інноваційних технологій і їх ефективне застосування у процесі викладання потребує відповідних змін у методиках навчання [21].

Застосування медіатехнологій у навчальному процесі надає викладачеві можливість урізноманітнювати завдання та форми подання інформації; використовувати комп'ютерні програми, які включають різноманітний набір вправ – навчальних (для презентації матеріалу), тренувальних (для відпрацювання навичок і вмінь), текстуальних (для перевірки знань). Вони дають можливість моделювати ситуації, які максимально наближені до умов професійної діяльності; активізувати навчальну діяльність студентів,

посилювати їх самостійну роботу (можливість обирати інформацію, що безпосередньо стосується їхньої професійної діяльності); працювати у темпі, відповідно до рівня знань студента; розвивати критичне мислення студентів [16].

Застосування медіатехнологій відкриває перед викладачами та студентами нові можливості, значно розширює та урізноманітнює зміст навчання, методи та організаційні форми навчально-виховного процесу, забезпечує високий науковий і методичний рівень викладання. Медіатехнології якнайкраще відповідають принципам особистісного підходу.

Медіатехнології – це потужна мотивація студентів до навчання. Дослідниця Н. Духаніна наполягає саме на цьому факті. Їх застосування підвищує ефективність подання нового матеріалу, розвиває їх розумові та творчі здібності. Медіаосвітні технології – це використання різних засобів інформацій у навчально-виховному процесі, а саме писемних, друкованих, електричних, телевізійних, цифрових. Різноманітні комбінації окремих видів медіатехнологій можна віднести до мікс-медіатехнологій. Таким чином, на одному занятті можна використовувати друковані та телевізійні технології, на іншому – цифрові та електричні. Таке чергування щодо застосування медіатехнологій буде мати ефективний вплив на навчальний процес. Це допомагатиме викладачам, які зможуть обирати такі комбінації медіатехнологій, що більше підходять до того чи іншого заняття з врахуванням теми, цілей, завдань заняття, засобів подання матеріалу, тощо у підготовці та проведенні занять [17, с. 191].

При цьому дуже важливим є дотримання певних педагогічних умов:

- дотримання гуманістичної парадигми підготовки студентів;
- забезпечення єдності теоретичної і практичної підготовки студентів;
- організація творчого співробітництва викладача та студентів у навчально-виховному процесі на основі суб'єктно-суб'єктних відносин;
- дотримання дидактичних та методичних принципів підготовки спеціалістів;

- застосування традиційних і сучасних інтерактивних методів і технологій навчання;
- творче залучення студентів до науково-дослідницької роботи;
- робота з новими засобами навчання та програмами [7, с. 112].

Щодо поняття «медіаосвітні технології», науковці розглядають його як «засоби організації діяльності із застосуванням медіа для досягнення педагогічних цілей» [47]. Медіаосвітні технології дозволяють здійснити організацію такого навчального процесу, який передбачає використання не лише друкованих, а й аудіовізуальних, комп'ютерних, Інтернет технологій, що максимально забезпечує виконання головної мети підготовки вчителів – розвитку професійної компетентності.

Технології медіаосвіти сьогодні передбачають залучення до навчального процесу як традиційних засобів масової інформації (періодичні видання, радіо, телебачення, кіно тощо), так і засоби новітніх інформаційних технологій, а саме – програмно-апаратні засоби і пристрої, що функціонують на базі обчислювальної техніки; використовують також сучасні способи і системи інформаційного обміну, що забезпечують операції збирання, накопичення, збереження, оброблення й передавання інформації [14; 81].

І. А. Сахневич розглядає медіаосвітні технології як процес, що охоплює техніки, методи, прийоми впровадження медіа-засобів до структури освітньої діяльності з метою формування медіакультури майбутнього фахівця [71].

Медіаосвітні технології розглядаються як взаємопов'язана сукупність методів і прийомів, що забезпечують досягнення мети та розв'язання завдань медіаосвіти, через визначену послідовність дій за посередництва та на матеріалі медіа, у процесі навчання і виховання особистості впродовж життя.

На думку Г. Онкович, медіаосвітні технології – це інформаційно-комунікативні технології (пресодидактика, теледидактика, кінодидактика, інтернетдидактика, мультимедіадидактика, які вона об'єднує в загальне поняття медіадидактика) [58].

Слід зазначити, що визначають низку технологій, поширених у медіаосвіті:

- технології особистісноорієнтованого навчання (О. Мурюкіна);
- технології проектних завдань – медіаосвітні проекти (О. Спічкін, І. Фатєєва, Н. Фатєєв),
- технології формування медіакультури (Н. Коновалова, Н. Шубенко),
- технології формування медіаграмотності (І. Хижняк),
- технології розвитку критичного мислення (С. Заїр-Бек, О. Калмикова, І. Муштавінська, Дж. Стіл, К. Мередіт, Ч. Темпл, С. Уолтер);
- технології проведення літературно-імітаційних, театралізовано-ситуативних, образотворчо-імітаційних творчих занять (О. Федоров, Ю. Казаков) та інші.

Вважаємо за важливе також зазначити, що науковці виокремлюють два основні підходи до розуміння медіаосвітніх технологій і їх практичної реалізації:

- 1) як частина медіадидактики, що досліджує особливості навчання за посередництва та на матеріалі медіа;
- 2) як реальний процес навчання, у ході якого розв'язуються завдання медіаосвіти [18].

Іншими словами, використання різних засобів інформацій у навчально-виховному процесі, а саме писемних, друкованих, електричних, телевізійних, цифрових – це і є медіаосвітні технології [16].

Розглянемо медіаосвітні технології, які б стимулювали студентів на розвиток пізнавальної діяльності та навичок мислення:

- аудіовізуальні технології – сукупність засобів, що забезпечують здійснення збору, зберігання, переробки та передачі аудіовізуальної інформації;
- аудіовізуальні навчальні технології – сукупність методів, що забезпечують застосування аудіовізуальних засобів для досягнення педагогічних цілей;

– інформаційні технології – сукупність математичних і кібернетичних методів, технічних засобів збору, зберігання, переробки та передачі інформації;

– інформаційні навчальні технології – сукупність засобів телекомунікаційного зв'язку, сучасної комп'ютерної техніки, що забезпечують інтерактивний, програмно-методичний супровід сучасних технологій навчання;

– інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) – сукупність різних методів та засобів збору, зберігання, обробки і розповсюдження цифрової, текстової, графічної та звукової інформації;

– комунікаційні технології – сукупність технологій, які забезпечують доступ до інформаційних ресурсів;

– комп'ютерні технології навчання – сукупність методів використання комп'ютерної техніки, засобів телекомунікаційного зв'язку та інтерактивного програмного продукту для досягнення педагогічних цілей;

– медійні технології навчання – сукупність різних методів із застосуванням медіа для досягнення педагогічних цілей;

– мультимедійні технології – комплекс апаратних і програмних засобів, що дозволяють використовувати найрізноманітніші середовища, такі як графіка, анімація, звук, відео [14].

Використання медіаосвітніх технологій сприяє вдосконаленню умінь та навичок формулювати медіаінформаційну потребу, знаходити інформацію в різних джерелах, систематизувати її за певними ознаками та критично осмислювати, визначати найважливіше та корисне в засобах масової комунікації, активно брати участь у медіапроцесі, та перш за все створювати якісний медіапродукт, грамотно організувати пізнавальну діяльність.

Особливо важливо задля успішного застосування медіаосвітніх технологій враховувати особливості професійної підготовки студентів, вимоги сучасності та роботодавців до професійних і особистісних якостей студентів, особливості інформатизації навчально-виховного процесу й

розвитку інформаційного суспільства, особливості впровадження медіаосвіти у професійну підготовку фахівців, основні характеристики технологій медіаосвіти, необхідність розвитку медіакультури студента як важливого та необхідного фактору його інформаційного, інтелектуального і культурного розвитку [18].

2.2. Особливості використання медіатехнологій в навчання іноземної мови

Вважаємо, що сьогодні, при вивченні іноземної мови, найбільш ефективною і перспективною є інтеграція медіаосвіти (впровадження медіатехнологій) з курсом іноземної мови, оскільки обидва явища ґрунтуються на ідеї комунікації.

Л. Іванова, вважає, що оскільки іноземна мова вивчається як засіб спілкування, а тематика і ситуації для мовлення привносяться ззовні, тому вона, як ніякий інший навчальний предмет, відкрита для використання змісту з різних галузей знань, у тому числі медіаосвіти [23].

Одним із основних завдань інтеграції медіаосвіти з курсом іноземної мови є формування медіакомпетентності мовної особистості, що являє собою інтегративну, стратегічну характеристику індивіда, яка складається з сукупності спеціальних здібностей, що дозволяють особистості взаємодіяти в єдиному світовому інформаційному просторі, здійснювати міжмовну і міжкультурну комунікацію на медіатизованому, опосередкованому сучасними медіа, рівні [83].

Для такої інтеграції важливою умовою є створення медіаосвітнього середовища у процесі навчання іноземних мов, оскільки це дає змогу наблизити академічну атмосферу вищої школи до реалій сучасного інформаційного суспільства, сприяє максимально повному задоволенню інформаційно-освітніх потреб суб'єктів навчальної діяльності, підвищує мотивацію до навчання за посередництва та на матеріалі іншомовних медіа,

розширює пізнавальні можливості особистості, розвиває творчі здібності студентів тощо. Змістове наповнення медіаосвітнього середовища, що складається із іншомовних **медіатекстів** різних видів та жанрів (відео, аудіо, друкарський текст, зображення, анімація тощо), інформації, що зберігається в базах даних, електронних освітніх ресурсів служить як засобом, що сприяє формуванню усіх видів мовленнєвої діяльності, так і основою для здійснення медіаосвітньої діяльності [17]

На думку Н. Хлизової, ефективними педагогічними умовами, що сприятимуть формуванню медіакомпетентності мовної особистості є:

- залучення студента до активної іншомовної медіадіяльності у процесі навчання іноземної мови з урахуванням його індивідуального рівня медіакомпетентності, виявленим в ході педагогічного моніторингу;

- введення медіаосвітнього компонента в навчально-методичний комплекс дисципліни «Іноземна мова» (мовний веб-портфоліо, веб-сайт, веб-квест і т.д.);

- регулярне і педагогічно обґрунтоване застосування широкого медійного спектру в процесі медіаосвіти та навчання іноземної мови не тільки з метою односпрямованої дидактичної функції, орієнтованої на підвищення ефективності процесу навчання іноземної мови, але й з метою формування медіакомпетентності мовної особистості студента;

- систематична діагностика рівнів сформованості медіакомпетентності вторинної мовної особистості студента викладачем і студентами на всіх етапах її становлення та корекція в напрямку вдосконалення [83].

Важливим для подальшої професійної роботи майбутнього вчителя є підбір матеріалу для створення медіатекстів. І щоб його правильно підібрати треба мати наступні вміння: критичний аналіз недійних образів; аналіз ролі ЗМІ у формуванні професійних орієнтацій учнівської молоді; аналіз негативного впливу на аудиторію сцен насилля, що транслюються різними ЗМІ; вивчення впливу на аудиторію маніпулятивних елементів медійного впливу, включаючи рекламу; аналіз професійних та етичних проблем, що

виникають внаслідок впровадження нових інформаційних та комунікаційних технологій в медійну практику [59].

Інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій, медіатехнологій зокрема, з вивченням іноземної мови є потужним засобом підвищення мотивації студентів і ефективності навчання в цілому [36].

Доцільність використання медіатехнологій сприяє формуванню таких мотиваційних вмінь, як: розвиваючі, стимулюючі, спонукальні, пошукові, експресивні [96].

Розвиваючі мотиваційні вміння реалізуються через медіатехнології творчого характеру, завдань, які стимулюють критичне та логічне мислення, пам'ять, увагу та уяву. До таких завдань відносяться вправи на вербальних, вербально-зображальних, зображальних основах, що стимулюють до пізнання.

Стимулюючі мотиваційні вміння виражаються у завданнях нестандартного типу, підготовці мультимедійних презентації, проєктів, дискусії, проведенні різних досліджень та опитувань.

Спонукальні мотиваційні вміння реалізуються у різних формах (індивідуальній, груповій, макрогруповій) та завданнях, таких як перегляд фільмів, прослуховування аудіозаписів, дискурс.

Пошукові мотиваційні вміння формуються за допомогою різноманітних завдань, пов'язаних із пошуком в Інтернеті необхідної інформації, що стимулює пізнавальний інтерес.

Експресивні мотиваційні вміння заохочують виражати особистісні якості та емоції. Для реалізації експресивної функції доцільно використовувати аудіо- та відеоматеріали, цікаві та мотивуючі теми для обговорення, дебати, які дають змогу студентам виразити своє особисте ставлення, емоції та почуття [96].

Основне завдання вишів сьогодні – створення та розвиток медіасередовища, підпорядкованого певній галузі знань. Засоби медіатехнологій, які в наш час використовуються у вишах, спроможні не

лише зацікавити студентів – майбутніх педагогів іноземної (англійської) мови певною медіаінформацією, а й сприяти застосуванню окремих ресурсів у подальшій професійній діяльності на новому технічному рівні.

Постійний потік медіаінформації дозволяє студентам, майбутнім вчителям, при вивченні іноземної (англійської) мови удосконалювати набуті в навчальному процесі знання, вміння й навички, постійно знаходитися в інформаційному полі та знаходитися у тренді сучасних новин будь-якої галузі на міжнародному рівні. Цьому багато в цьому сприяє міжнародний англомовний медіаконтент.

Комплекс медіатехнологій, спрямований на створення освітнього медіа середовища, орієнтованого на підтримку людської діяльності та спілкування, забезпечує комунікативність, що є прерогативою вивчення іноземної, інтерактивність як засіб зв'язку з носіями іноземної мови, а також мультимедійність як багатоканальність медіапростору та розширення медіасередовища.

Відповідно до сучасних вимог освітнього процесу, методики навчання й викладання іноземних мов потребує якомога новіших форм та засобів, що можуть удосконалюватися досвідом мультимедійних, інформаційних програм, систем вивчення різних мовних рівнів. Тому медіатехнології розширюють такий їх аспект в напрямку продуктивності та креативності як способи вивчення іноземної (англійської) мови майбутніми педагогами.

Сьогодні вже можна констатувати: рівень якості освіти залежить від медіатехнологій, що визначають відповідний мовний рівень носія як майбутнього педагога. Це є визначником і компетентності педагога інших галузей знань.

Медіатехнології можна вважати «сукупністю способів, що передбачають проектування, організацію та проведення занять із забезпеченням багатоканальності сприйняття відомостей суб'єктами навчання в інтерактивному режимі завдяки використанню мультимедійних

комп'ютерних апаратно-програмних і мультимедійних навчальних програмних засобів» [68, с. 7].

Важлива роль медіатехнологій при вивченні іноземної (англійської) мови майбутніми педагогами полягає у формуванні стимулів до самоосвіти, самопізнання і самовдосконалення. Освітній процес при вивченні іноземної (англійської) мови майбутніми педагогами, застосовуючи медіатехнології, забезпечується значним рядом сучасних методологічних можливостей: інформатизація, активізація навчально-пізнавальної діяльності, підвищення ефективності навчання та мотивації студентів, інтерактивність, моніторування, комп'ютерна творчість (дизайн, програмне забезпечення), система спеціальних видів роботи.

Застосування медіатехнологій відкриває перед викладачами та студентами нові перспективи та можливості. Вони полягають у розширенні й урізноманітненні змісту навчання, у застосуванні сучасних форм і методів викладання й вивчення мов, в осучасненні форм організації навчального процесу. Медіатехнології увиразнюють принципи особистісного підходу, підвищують ефективність подачі нового матеріалу та розвивають творчі здібності всіх учасників навчального процесу. Врешті, сам предмет вивчення іноземної мови є креативним підґрунтям векторів розвитку медіатехнологій.

До основних типів медіатехнологій сьогодні відносять:

- лінійні (представлення мультимедіа викладачем з пасивним переглядом студентами – у форматі сучасних медіаелементів як фрагментів лекцій);
- нелінійні (надання студентові через медіа можливості вибору елементів чи керування ними – тестування, моніторування);
- гіпермедіа (спеціальне, інтерактивне використання гіпертексту як організацію структури записів даних – вебліографії, лінки);
- live video (використання «поточного відео» як медіатехнологічна здатність працювати в реальному часі) [22].

Застосування медіатехнологій при викладанні й вивченні іноземної (англійської) мови майбутніми педагогами бачиться вченими:

1) як засіб наочності та демонстрації. При цьому удосконалення здобутих знань, умінь і навичок та професійної компетентності загалом може підкріплюватися навчальними програмами, тестовими завданнями і постійно оновлюваним інформаційним контентом мережі Інтернет;

2) як засіб формування комунікативної складової вивчення іноземної мови (наприклад, Skype, Zoom, Chat, E-mail, відео- і звукові файли, засоби візуалізації), соціалізації, розвитку комунікаційних навичок;

3) як засіб здобуття та постійної підтримки культурологічних знань (через автентичні медіатексти, тревел-блоги, відеоканали, віртуальні екскурсії тощо, які формують країнознавчі компетентності, навчають толерантності у ставленні до культур представників різних націй);

4) як засіб моніторингу знань і встановлення програми подальшого професійного зростання (це може бути не лише викладацький контроль якості професійних знань, а й самоконтроль відповідно до поставленої студентом перед собою планки рівня володіння мовою). Таке моніторингу завдяки медіатехнологіям і під час вивчення іноземної (англійської) мови майбутніми педагогами може здійснюватися як із застосуванням on-line тестів, так і тестів, укладених викладачем самостійно.

Системне використання медіатехнологій має спрямування не лише на зазначені ефективні способи підвищення якості та успішності вивчення іноземної (англійської) мови майбутніми педагогами, а й підвищення рівня комфорту студентів, що є ознакою нашого часу. До них належать медіатехнології створення електронних навчальних матеріалів, електронних підручників, що призначені для використання не лише на заняттях, а й у вільний від занять час, в будь-яку пору доби і місця перебування. Їх складові – це мультимедійні презентації, видання, Інтернет ресурси тощо [38].

В актуальності в наш час **електронного підручника (посібника)** для вивчення будь-якого курсу вишу не слід переконувати. Цей своєрідний

комплекс мультимедійних методичних засобів як контент містить посилання на відповідні інформаційні джерела, ресурси Інтернету вже є виходом на рівень абсолютно програмованого навчання студентів у якості відкритої медіаінформаційної системи [42].

Сьогодні існує велика різноманітність мультимедійних навчальних програм і курсів для вивчення англійської мови. Робота з цими програмами дозволяє студенту краще зрозуміти запропоновані теми і проконтролювати свої знання. Існує кілька типів комп'ютерних програм.

Як будь-яка навчальна комп'ютерна програма, електронний підручник є інтерактивним, його зміст реалізується на базі гіпертексту і мультимедіа, він може включати в себе різні підпрограми, у тому числі контролюючого або ігрового характеру. Особливістю електронного підручника є наявність у ньому гіпертексту, звуку, анімації, відео та кінофрагментів, що полегшують засвоєння нового матеріалу. Використання електронного підручника в процесі навчання англійської мови дозволяє забезпечити індивідуальність, адаптивність та інтерактивність навчання, цілісність викладу матеріалу, візуалізацію навчальної інформації та розвиток інтелектуального потенціалу студента. Однією з переваг використання електронних навчальних посібників полягає в тому, що студент може знайомитися з навчальними матеріалами не тільки в передбачені розкладом години занять, але й у зручний для нього час. Використання електронного підручника при самостійній підготовці студентів полегшує варіативність та індивідуалізацію навчання, а також сприяє розвитку їх пізнавальної активності. Це також дає можливість студентам створювати індивідуальну освітню траєкторію [51].

Доцільним є використання технології організації **медіатек і медіацентрів**. Технологія організації навчальних медіатек і медіацентрів передбачає використання CD-ROM, DVD, Video CD, сайтів і каталогів Інтернету у медіатеці і медіацентрі. Медіатека – це сукупність сучасних засобів аудіо-, теле-, візуальних і віртуальних комунікацій, які використовуються у процесі організації, планування і проведення занять.

Медіацентр – це спеціалізований підрозділ певного закладу середньої або вищої освіти. Головною метою медіатеки чи медіацентру є навчання студентів цілеспрямованому пошуку інформації [27].

Мислення сучасної людини переважно набуло ознак кліпового. Англійське слово «clip» перекладається як «вирізка (з газети), уривок (фільму)». Коли говоримо про мислення, то це означатиме сприйняття інформації короткими яскравими уривками, без намагань встановити між ними логічні зв'язки. **Кліп** визначають як «короткий набір тез, що подаються поза контекстом, оскільки в силу своєї актуальності таким контекстом для кліпа є об'єктивна дійсність» [72]. Для педагогів не секрет, що для реалізації будь-якого розумового процесу учневі потрібен час. Але кліпове мислення передбачає швидку реакцію на інформацію: швидко думати, швидко розуміти, швидко говорити, швидко приймати рішення. Усе, що стає на заваді реалізації такого принципу, повинно бути залишено без уваги.

При кліповому мисленні вербальне вираження зводиться до мінімуму із фактично повною заміною мовлення схемами, малюнками та символами. Кліпове мислення передбачає наочне, образне зображення думки загалом, а не традиційне смислове групування суджень та їх подальше вербальне вираження. На думку вчених, у сучасних школярів кліпове та візуальне мислення тісно пов'язані між собою. У зв'язку з цим сьогодні стає дедалі більше використання інформаційно-комунікаційних технологій в сфері освіти [28].

Спектр інформаційних технологій, які використовують різні програмні та технічні засоби для ефективного впливу на учнів, позначається терміном «**мультимедіа**». Мультимедіа (від латинського *multum* – багато + *media* – засоби) – засіб навчання, що включає в свою структуру різні види інформації у вигляді текстів, аудіо-, відео- та анімаційних елементів. За допомогою мультимедіа забезпечується інтерактивна взаємодія з учнями. Виділяються три типи мультимедіа: 1) спеціальні комп'ютерні навчальні курси, створені з метою навчання мовам; 2) компакт-диски, присвячені культурі, мистецтву,

історії зарубіжних країн; 3) системи мультимедійних презентацій, які дозволяють викладачеві самостійно готувати навчальні матеріали для демонстрації.

Вивчення англійської мови з використанням ІКТ дає дітям можливість брати участь в тестуванні, у вікторинах, конкурсах, олімпіадах, що проводяться по мережі Інтернет, листуватися з однолітками з інших країн, брати участь в чатах, відеоконференціях і так далі. Учні можуть отримувати будь-яку інформацію з проблеми, над якою вони працюють, а саме: лінгвокраєзнавчий матеріал, новини з життя відомих людей, статті з газет і журналів, необхідну літературу. Класичні та інтегровані уроки в супроводі мультимедійних презентацій, on-line тестів та програмних продуктів дозволяють учням відпрацювати і поглибити знання, отримані раніше.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій та Інтернет-ресурсів дозволяють значно підвищити ефективність процесу навчання іноземної мови. Використання мультимедійних програм при навчанні лексики особливо актуально. Мультимедіа дозволяє одночасно проводити операції з нерухомими зображеннями, динамічними зображеннями (відеофільмами, анімованими графічними образами), текстом і звуковим супроводом. Синхронний вплив на слух та зір людини підвищує обсяг, і ступінь засвоєння переданої в одиницю часу інформації [37].

Також незамінним пристроєм у навчанні стає **інтерактивна дошка**. Робота з нею дозволяє реалізувати принципи наочності, доступності, диференційованого підходу в навчанні, так як використовується весь набір мультимедійних можливостей (маркер, звук, набір картинок та фотографій з різних тем) в поєднанні з можливостями звичайної дошки. Учні залучені в процес навчання, мають можливість на практиці застосувати свої знання і перевірити себе, використовуючи переваги інтерактивної дошки, які в свою чергу дозволяють переключити учнів на розуміння того, що комп'ютерні програми можуть успішно використовуватися для навчання. У них поєднуються проєкційні технології із сенсорним пристроєм, тому така дошка

не просто відображає те, що відбувається на комп'ютері, а дозволяє управляти процесом презентації, вносити виправлення й корективи, робити кольором позначки й коментарі, зберігати матеріали заняття для подальшого використання й редагування.

Для вчителя ж запас образотворчого й відео-матеріалу при підготовці до заняття за допомогою цього технічного засобу безмежний. У мережі Інтернет і на цифрових носіях можна знайти безліч комп'ютерних наочних матеріалів і навчальних ресурсів з будь-якої теми і використовувати їх багаторазово. Всю проведену в ході уроку роботу, з усіма зробленими на дошці записами й позначками, можна зберегти в комп'ютері для наступного перегляду й аналізу, у тому числі й у вигляді відеозапису.

Працюючи на дошці електронним маркером як мишею, вчитель може швидко й наочно показати той або інший прийом роботи. Коли вчитель у центрі уваги, усі бачать його дії, і сам він звернений до класу – пояснення доходять набагато краще, ніж коли він сидить за своїм комп'ютером, а учні намагаються стежити за мельканням курсору миші на екрані.

Однак найбільший ефект може одержати вчитель, що використовує всі можливості дошки. Інтерактивна дошка, за допомогою спеціального маркера, дозволяє переміщати по своїй поверхні малюнки, фотографії, тексти. Копіювати їх, обертати, змінювати їхній розмір і форму. За допомогою маркера інтерактивної дошки можна не тільки малювати на її поверхні, але й управляти комп'ютерними програмами, натискати кнопки, виділяти й перетаскувати об'єкти. Маркер у цьому випадку заміняє комп'ютерну мишу. Ця особливість дозволяє використовувати з інтерактивною дошкою багато комп'ютерних програм.

Можливості програмно-технічних комплексів з інтерактивними дошками:

- 1) Забезпечує можливість управління комп'ютером безпосередньо із поверхні дошки – дотик рукою до поверхні або іншим твердим предметом сприймається як дія лівої кнопки мишки.

2) Широкі можливості коментування будь-якої інформації за допомогою цифрових фломастерів – поверх тексту, графічного зображення, фото- й відеокadrів.

3) Можливість написання тексту на поверхні дошки за допомогою цифрових фломастерів або набору тексту з екранної клавіатури, стирання або прибирання написаного, збереження в пам'яті комп'ютера всієї інформації, що знаходиться на поверхні дошки.

4) Редагування інформації в реальному часі, збереження змін, друк на принтері, розсилка електронною поштою.

5) Корисні дрібниці: розпізнавання рукописних літер (латиниця) і цифр та їх перетворення на друковані, освітлення та затемнення дошки, зашторювання дошки, регулювання та вибір кольору і товщини дошки, можливість швидкого малювання прямих ліній і геометричних фігур тощо.

Програмне забезпечення комплексу дозволяє одночасно працювати з текстом, графічним зображенням, відео- й аудіоматеріалами, керуючи процесом роботи за допомогою руху руки по сенсорній поверхні дошки. Супровід традиційних уроків презентаціями доповнює пояснення вчителя. А інтерактивна дошка дозволить поєднати ці переваги, різноманітиту фронтальну форму роботи й сполучити її з індивідуальною [65].

Розвиток і застосування інформаційно-комунікаційних технологій, медіатехнологій зокрема, умовно поділяють на три етапи: Веб 1.0, Веб 2.0, Веб 3.0. За словами Тімоті Бернерс-Лі, Веб 1.0 [91] можна розглядати як «Інтернет тільки для читання», тобто ще у 90-ті роки минулого століття Інтернет уможлиблював пошук інформації і ознайомлення з нею. Майже не існувало шляхів взаємодії з користувачами або участі у створенні змісту сайтів, але на цьому етапі розвитку Інтернет павутини саме це було необхідно більшості власників веб-сайтів.

У той час в Україні переважала класична методика організації навчального процесу. За таким підходом вивчення англійської мови починається з алфавіту та фонетики, увага в основному приділяється таким

видам мовленнєвої діяльності, як аудіювання, письмо і читання. Викладач не є носієм мови. У результаті цей підхід дає стабільні фундаментальні знання, уміння та навички, які допомагають як розуміти так і формувати і висловлювати свої власні думки англійською мовою. На цьому етапі викладач мав можливість застосовувати медіа-матеріали, але доступною була лише така автентична інформаційна продукція, яка відповідала нормам писемного мовлення. Це й зумовлювало той факт, що перевагами такої методики можна вважати комплексне вивчення певних аспектів мови, довгостроковий результат, а до недоліків можна віднести великі затрати часу на вивчення, високу залежність від викладача, недостатньо уваги, яка приділяється формуванню мовленнєвих навичок спілкування [6].

На другому етапі розвитку Інтернет-середовища відбулася певна трансформація: використання переважно комунікативного та аудіо-лінгвального методів, які доповнювали класичний метод навчання іноземної мови, що відповідало розвитку застосуванню Веб 2.0 (інформаційно-комунікаційних технологій, які дозволили користувачам створювати та поширювати власний контент у всесвітній павутині, що передбачає двосторонній процес комунікації).

Таке поєднання різних методик є одним з найпопулярніших способів вивчення іноземних мов в світі. Найбільше уваги при цьому приділяється говорінню і аудіюванню, тобто основна частина заняття завжди присвячена спілкуванню. Викладач намагається якомога менше спілкуватися своєю рідною мовою і якомога більше іноземною (англійською). Тобто основною метою цієї методики є: занурити студента в англомовне середовище, навчити спілкуватися англійською мовою на основі вивченої лексики. Як відомо, комунікативний підхід передбачає використання автентичних інформаційних ресурсів, достатньо багато взаємодії між студентами на занятті, парні та групові завдання, багато завдань з аудіювання.

Слід зазначити, що методисти виділяють шість етапів роботи з навчання іноземної мови за аудіовізуальним методом:

1) Підготовчий етап (рецептивний), на якому викладач підбирає відповідний навчальний матеріал і супровідну фонограму. Розробляється спеціальна серія вправ для кращого закріплення вивченого матеріалу. Мета етапу – добитися осмисленого сприйняття студентами фабульного аудіо матеріалу.

2) Студенти починають активно засвоювати мовний матеріал. Однією з найбільш типових вправ на цьому етапі є відтворення в паузах мовного матеріалу.

3) Етап має призначення закріпити первинно засвоєний мовний матеріал. Найбільш типовими вправами цього етапу є мовні: доповнення незавершених речень; трансформація елементів речень або фраз; конструювання фраз з простіших елементів; підстановка в мовну модель одних лексичних елементів замість інших; переклад з рідної мови на іноземну тощо.

4) Синтетичний етап. Починають формуватися елементи мовленнєвої діяльності у своїй первинній формі.

5) Завершується весь цикл роботи над сюжетним епізодом і супровідною фонограмою. Використовуються спеціально розроблені серії мовленнєвих вправ, за допомогою яких вдається відтворити мовні ситуації, що дуже нагадують тематичний матеріал, опрацьований на попередніх етапах заняття.

6) Етап дещо віддалений в часі від п'яти попередніх, оскільки студентам доводиться працювати самостійно в навчальних лабораторіях, обладнаних комп'ютерами. Основним навчальним матеріалом є фонограма, що спеціально підготовлена для самостійної роботи [5].

Вже на підготовчому етапі можна оцінити переваги Веб 2.0: якщо у Веб 1.0 програмне забезпечення створювалось для персонального комп'ютера, оскільки цінністю був сам комп'ютер, то у Веб 2.0 – програмне забезпечення створюється для веб, а сам комп'ютер є додатком; Веб розглядається як платформа; основними рисами є зняття та розмивання бар'єрів та обмежень.

При цьому сам контент також змінюється: у Веб 1.0 поповнення баз даних було достатньо проблемним – необхідно заплатити постачальнику контенту, найняти добровольців. У Веб 2.0 поповнення баз даних відбувається миттєво (те, що має один, відразу стає доступне кожному), сайти є динамічними з автоматичними двосторонніми посиланнями, формою представлення є **блог** – джерелом контенту є колективний розум. Мережа сприймається як єдиний «колективний» розум, що уможливорює взаємодію усіх ланок, створення спільного контенту кожним учасником процесу.

Перевагами використаних на цьому етапі методів із застосуванням медіа-матеріалів є формування навичок спілкування, неформальна форма навчання, можливість наблизитися до вирішення проблеми володіння непідготовленим іншомовним мовленням. Недоліками можна вважати той факт, що менше уваги приділяється граматиці та вивченню певних лексичних одиниць.

На третьому етапі кореляція методик навчання і технологій може бути представлена у такому вигляді: використання різноманітних методів навчання на сучасному етапі відповідає теперішній стадії застосування соціальних мереж, що передбачає трьохсторонній процес комунікації – тривимірність. Тобто мова йде про Веб 3.0, для якої характерним є ще й наявність штучного інтелекту і здібності до самонавчання, здатності розуміти не лише інформацію у формі, яка є зрозумілою для комп'ютера, але і практично будь-яку інформацію, яка є доступною для людини.

На відміну від двовимірних сторінок Веб 1.0 і 2.0, Веб 3.0 передбачає розвиток тривимірності, що виражається в можливості пересування в будь-яких трьох вимірах, що робить «віртуальний світ» Інтернету схожим на реальний тривимірний світ. Веб 3.0 визначають як високоякісний контент і сервіси. Головна ідея Веб 3.0 полягає в тому, що користувач, який до цього одноосібно був залучений в процес формування контенту, відтепер працює в колективі. Його партнерами, окрім інших користувачів, є експерти напрямів,

причому статус користувача може бути змінений на експертний, так само, як і форма співпраці власника контенту і порталу [33].

Студенти мають доступ до соціальних мереж, до того ж змінам, які відбуваються, також сприяє розвиток платформи Moodle – системи, яка містить в собі всі курси дисциплін і кожен студент може входити в цю систему і працювати з тим чи іншим курсом [2].

Опис методів навчання іноземної мови у кореляції з розвитком інноваційних технологій демонструє загальну тенденцію переходу від «односторонньої» (пасивної форми) до «двосторонньої» і «тресторонньої» (активних форм) комунікації. Ця кореляція на першому етапі має такий вигляд: використання переважно класичного методу навчання (відповідало ранній стадії розвитку застосуванню Веб 1.0, що передбачало односторонній процес комунікації). На другому етапі відбувалася наступна трансформація: використання переважно аудіолінгвального та комунікативного методів, які доповнювали класичний метод навчання іноземної мови (відповідало розвитку застосуванню Веб 2.0, що передбачало двосторонній процес комунікації). На третьому етапі ця кореляція може бути представлена у такому вигляді: використання різноманітних методів навчання на сучасному етапі відповідає теперішній стадії розвитку застосуванню соціальних мереж, що передбачає трьохсторонній процес комунікації Веб 3.0.

Важливо зазначити, що використання медіатехнологій (соціальні мережі, платформа Moodle тощо) позитивно впливає на темпи і якість засвоєння матеріалу студентами, розвиток відповідних комунікативних умінь та навичок [21].

Блог – це вид веб-сайту, що представляє собою онлайн-щоденник, призначений для читання та коментування іншими користувачами мережі Інтернет. Саме слово блог з'явилося в результаті трансформації словосполучення «web log», де web - мережа, інтернет, а log - журнал подій, щоденник. Таким чином, блог – це Інтернет щоденник, публічний щоденник. Звичайно, можна вести і закритий щоденник (тільки для себе) або частково

закритий, записи якого можуть переглядати лише певні люди чи групи людей.

Для вчителя найбільш прийнятний перший варіант – блог як публічний щоденник. Блог класу, який використовується вчителем в освітніх цілях, може вирішувати такі завдання, як: інформаційна підтримка освітнього процесу, позакласна робота з предмета, публікація творчих робіт учнів, забезпечення зворотного зв'язку з учнями, формування культури і безпечної поведінки в мережі Інтернет, своєчасне інформування батьків про події, які відбуваються в класі, формування ІКТ-компетентності школярів [35].

У блога завжди є автор, котрий висловлює свою думку, розміщує на сторінках блогу особисту інформацію. Таким чином, інформація, представлена в блозі, суб'єктивна і належить його творцеві.

Умовно всі блоги можна розділити на самостійні та залежні. Самостійний блог – це окремий сайт, який належить автору блога. Автор сам оплачує витрати, налаштовує блог, вирішує виникаючі проблеми. Такий блог перспективніше, але вимагає великих витрат, як матеріальних, так і тимчасових. Залежний блог – це безкоштовний блог, який можна створити на певних сайтах, що беруть всі витрати на себе. В цьому випадку блог буде частиною будь-якого сайту, а не самостійною одиницею в мережі Інтернет. Наведемо деякі популярні сайти, на яких можна безкоштовно створити персональний блог:

Livejournal.com – «Живий журнал» – найпопулярніший та найбільший в світі «блоговий» сайт.

Blogger.com – дуже популярний сайт від компанії Google. Досить простий у використанні, на його сторінки легко вбудовуються картинки, відео, музика тощо.

Wordpress.com – незалежний інтерфейс Wordpress дозволяє створити блог будь-якої складності та публікувати на ньому контент за допомогою сторонніх сервісів і програм. Його переваги – моментальна публікація,

проста установка і налаштування, багато шаблонних «тем» для зміни зовнішнього вигляду сторінок.

Сайт – це місце у всесвітній мережі Інтернет, яке має свою адресу (URL) власного господаря та складається з окремих веб-сторінок, які ми бачимо як одне ціле. Саме слово веб-сайт походить від англійських слів web – «павутина», site – «місце». URL – це адреса сторінки в інтернеті, який складається з доменного імені (символьного імені, що служить для ідентифікації областей – одиниць адміністративної автономії в мережі Інтернет – в складі вищестоящої за ієрархією області. Кожна з таких областей називається доменом), шляхи до сторінки на сайті та імені файлу сторінки.

У наш час сайт може стати візитною карткою навчального закладу; інструментом взаємодії в системі вчитель-учень-батьки; портфолію вчителя і т.п. Типологія та структуру сайту вчителя в першу чергу визначається метою та аудиторією, якій адресовані матеріали. Найбільш часто зустрічаються наступні типи персональних сайтів вчителя:

1) Сайт-візитка найбільш вдало представляє імідж вчителя та повідомляє загальні відомості про нього: освіта, стаж роботи, основні напрямки діяльності, грамоти та подяки за педагогічну роботу, публікації і т. д. Такий сайт гарна підмога при складанні резюме вчителя.

2) Сайт-портфолію може включати наступні розділи: а) загальні відомості про вчителя: освіту, трудовий стаж, курси підвищення кваліфікації, нагороди, грамоти, листи подяки та інше; б) результати педагогічної діяльності, подання науково-методичної роботи, презентацію педагогічного досвіду, розробки уроків, матеріали по позаурочної діяльності з предмету і таке інше.

3) Предметний сайт наповнюється різноманітною інформацією з предмету (відео, аудіо, мультимедійні презентації). Зазвичай структура сайту визначається або предметними лініями курсу, або класно-урочною системою. Інформація, як правило, призначена для вчителів, може бути не тільки прочитана, але і завантажена.

4) Сайт «Учитель – учневі» (освітній сайт). Призначення сайту – допомогти учням через його сторінки отримати додаткові матеріали при підготовці до заліків, контрольних робіт, конкурсів, ЗНО, тощо. На сайті розміщуються додаткові матеріали з предмету, посилання на цифрові освітні ресурси, відеоматеріали, презентації. Крім того, тут розміщуються і роботи учнів, як за шкільною програмою, так і творчі.

5) Сайт класу – це сайт для ілюстрації життя класу та його окремих представників, який може вести класний керівник або учні класу. У першому випадку сайт буде поділений на два великих розділи: життя і успіхи класного колективу та предметна область вчителя, другий – буде присвячений тільки життю класу. По мірі дорослішання дітей сайт буде поповнюватися все новими і новими матеріалами.

В даний час структура і зміст матеріалів персональних сайтів педагогів не регламентується ніякими нормативними документами. Однак розміщуються матеріали повинні мати освітній характер і не суперечити загальноновизнаним науковим фактам, етичним нормам і не йти в розрив з законодавством України.

Наповнення сайту залежить від цілей призначення ресурсу, предмета та специфіки роботи вчителя. Крім формальних речей (відомості про підвищення кваліфікації, про участь в конкурсах, нагороди) там повинна розміщуватись інформація практично цінна та необхідна для учнів. Наприклад, посилання на україномовні та зарубіжні ресурси з предмета; список обраної літератури, посилання для завантаження книг; звіти про шкільне життя учнів, фотографії з позакласних заходів; розклад занять, організаційна інформація; інтерактивні завдання, завдяки яким сайт може стати онлайн-підручником; завдання ЗНО; опис дослідів і експериментів, які можна повторити вдома; список методичних публікацій вчителя; науково-методичні матеріали; відеозаписи відкритих уроків; авторські есе, замітки та статті про педагогіку і предмет; вебінари – онлайн-заняття з якоїсь теми (їх можна доповнити текстами та завданнями); анкети та опитувальники для

учнів та батьків, якщо вчителю необхідно отримувати зворотний зв'язок; контакти вчителя [70, с. 17].

Дослідниця С. В. Іць у навчально-методичному посібнику «Педагогічні медіатехнології у професійній підготовці майбутнього вчителя іноземної мови» наводить приклади медіа технологій, які застосовуються у навчанні іноземної мови. Авторка вважає, що медіатехнології сприяють інтегрованій реалізації всіх умов професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя ІМ, тому що вони побудовані на основі принципу критичного мислення та складаються з технологій з візуальною, аудіо- та аудіо-візуальною опорою. Перелічимо деякі з них.

На лекціях з теоретичних дисциплін доцільне використання медіатехнології **«Ключові слова (терміни)»**. Дана технологія особливо продуктивна при вивченні нових термінів курсу. Лектор дає майбутнім вчителям чотири-п'ять ключових термінів і пропонує шляхом «мозкового штурму» дати загальне трактування цих термінів і припустити, як вони будуть застосовуватися на занятті. Коли студенти приходять до єдиного висновку, застосовується медіатекст-приклад, для того, щоб перевірити правильність їх застосування.

Медіатехнологія **«Двочастинний щоденник»** також може стати провідною технологією на смисловий стадії. Вона дає можливість читачеві пов'язати зміст тексту зі своїм особистим досвідом. Використанні цієї технології ефективно під час читання тексту на занятті, але особливо продуктивною є робота за цією технологією, коли студенти отримують завдання прочитати текст великого обсягу дома.

Медіатехнологія **«Тричастинний щоденник»** має третю графу – «листи до вчителя». Ця технологія дозволяє працювати не тільки з медіа-інформацією, але і проводити діалог з викладачем з приводу прочитаного (побаченого).

Медіатехнологія **«Зведена таблиця»** дозволяє за короткий час описати та вивчити велику кількість інформації і сприяє реалізації організаційно-

педагогічних та організаційно-дидактичних умов формування професійної компетентності майбутнього вчителя ІМ. Основний сенс використання технології «Зведена таблиця» полягає в формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя ІМ.

Медіатехнологію «Таблиця-KWL» («Знаємо, хочемо ззнатися, дізналися») доцільно використовувати для зібрання вже наявного по темі матеріалу, розширення знань по досліджуваному питанню, активізації дослідницьких умінь аудиторії, класифікації та систематизації знань.

Медіатехнологія «Кластер» (англ. cluster – скупчення) – графічна організація матеріалу, що дозволяє зробити наочними ті розумові процеси, які відбуваються при зануренні в ту чи іншу тему. Іноді такий спосіб називають «наочним мозковим штурмом». Ця технологія може бути застосована коли ми систематизуємо інформацію до знайомства з основним джерелом (текстом) у вигляді питань або заголовків смислових блоків, або по ходу роботи з текстом, коли у "грона" вносяться виправлення та доповнення [25].

Медіатехнологія «INSERT» – слово «INSERT» означає дію, зашифровану у кожному літері слова: I – interactive – самоактивізуюча, N – noting – замітка, запис, S – system – системна розмітка, E – effective – ефективність, R – reading – читання, T – thinking – роздум – (інтерактивна система позначок для ефективного читання і мислення) (автори Дж. Воган (J. Vaughan), Т. Естес (T. Estes)) [99] використовується для формування такої універсальної навчальної дії як вміння виокремлювати дійсну і помилкову інформацію, систематизувати та аналізувати її, задавати питання, що виникають в процесі роботи над твором медіакультури: текстом, фільмом, телепередачею та дуже ефективна під час роботи над формуванням вмінь вивчаючого читання, на стадії виклику. «INSERT» формує вміння самостійно і глибоко осмислювати інформацію, ретельно її опрацьовувати, пильно вдивлятися в деталі, що особливо важливо в умовах інтенсифікації інформаційного потоку.

Медіатехнологія **«Дерево передбачення»** допомагає будувати припущення з приводу розвитку сюжетної лінії оповідання або розповіді.

Правила роботи з даною технологією такі: свої можливі припущення студенти моделюють на дереві. Стовбур дерева – тема, гілки – припущення, які ведуться за двома основними напрямками – «можливо» і «ймовірно» (кількість «гілок» не обмежена), і, нарешті, «листя» – обґрунтування цих припущень, аргументи на користь тієї чи іншої думки.

Медіатехнологія **«Дворядний круглий стіл»**. В процесі проведення «дворядного круглого столу» викладач формує з учасників дві групи. Перша група утворює «внутрішній» круг. Учасники цієї групи вільно висловлюються з обговорюваної проблеми. При цьому важливо, щоб студенти не критикували точку зору інших, а коротко і чітко висловлювали свою власну думку. Учасники другої групи («зовнішній» круг) фіксують висловлювання учасників внутрішнього кола, готуючи свої коментарі та запитання. Коментарі можуть стосуватися суті обговорюваного питання, процесу обговорення у внутрішньому колі, закономірностей в висловлюваних позиціях, можливих причин подібних висловлювань. Учасники внутрішнього кола повинні чітко і коротко висловити свою думку, пов'язуючи її з попередніми висловлюваннями.

Медіатехнологія **«Концептуальне колесо»** сприяє реалізації організаційно-дидактичних умов професійної підготовки майбутнього вчителя ІМ. Студентам пропонується подумати, що необхідно для проведення сучасного уроку з англійської мови, які завдання необхідно вирішити для організації такого уроку. Висловлення студентів, викладач записує на дошці у формі концептуального колеса. Дана технологія дає можливість привернути увагу студентів до теми, яка вивчається або намітити план заняття. При цьому такий план не декларується викладачем, а стає результатом спільних роздумів.

Медіатехнологія **«Хмара з слів»** («Wordcloud») передбачає реалізацію тематичних та організаційно-дидактичних умов формування професійної

компетентності майбутнього вчителя ІМ і являє собою привабливий спосіб візуалізації великого медіатексту. Вона показує найбільш часто використовувані слова в тексті. Чим більший курсив слова, тим частіше воно використовується у медіатексті. «Хмару з слів» можна використати для аналізу праць відомих методистів та педагогів.

Медіатехнологія «**Прес-аналіз**» («Press-analyses») формується на основі взаємонавчання, дозволяючи всім учасникам навчального процесу опинитися в ролі вчителя і направляти інших у роботі над медіатекстом (який повинен відрізнятися інформативністю, актуальністю теми, викликати інтерес в аудиторії). Взаємонавчання організовується в групах з чотирьох-семи чоловік, яким дають екземпляри одного і того ж тексту. Студенти по черзі грають роль вчителя – роль, яка вимагає від них виконання певних дій. Коли всі члени групи прочитали абзац (про себе), «вчитель» підсумовує зміст абзацу; ставить питання по тексту і просить аудиторію на нього відповісти; роз'яснює моменти тексту, які для інших учасників залишились незрозумілими; дає прогноз можливого змісту наступного абзацу; дає завдання перед читанням наступного абзацу.

Метою медіатехнології «**Зигзаг**» є вивчення та систематизація великого за обсягом матеріалу. Для цього потрібно спочатку розбити текст на смислові уривки для взаємонавчання. Кількість уривків має збігатися з кількістю членів груп.

Медіатехнологія «**Колажування**» передбачає завдання, які орієнтовані на розвиток уяви, фантазію, асоціативне мислення, невербальне сприйняття з використанням ігрових або рольових можливостей педагогічного процесу. Основні типи творчих завдань це створення рекламних афіш власного медіатексту (наприклад: афіші до професійних медіатекстів) за допомогою фотоколажу з домальовуваннями або заснованих на оригінальних власних малюнках; створення малюнків і колажів які ілюструють твори медіакультури; створення мальованих "коміксів" за мотивами тих чи інших медіатекстів, розрахованих на певну вікову аудиторію.

В процесі медіаосвітніх занять на аудіовізуальному матеріалі досить продуктивною формою роботи є створення телевізійних або кінематографічних міні-сценаріїв. В процесі їх підготовки використовується весь арсенал художніх засобів, який втілюється потім у постановках власних «фільмів» і «телепрограм». При практичній реалізації сценарних розробок можлива організація ситуативних ігор: «Біржа праці» (підбір кандидатур на ролі телеведучих, акторів, репортерів та ін.), «Теленовини» (конкурс ведучих, підготовка матеріалу для «випуску новин» та ін.), «Репортаж з місця подій» (розвиток уміння інтерпретувати різну інформацію), «Рекламна пауза» (презентація «власної продукції», підготовка рекламних роликів), «Ток-шоу» (робота в мікрогрупах по створенню невеликих авторських ток-шоу) тощо.

Медіаосвітня технологія «**Сінквейн**» (від фр. *cinquains*, англ. *cinquain*) ефективно використовується в якості інструменту для синтезування складної інформації або в якості зрізу оцінки понятійного і словникового багажу студентів. Використання сінквейнів є ефективним для використання на практичних заняттях, коли відбувається підведення підсумків по пройденому матеріалу, а також для роботи над методичною термінологією. Ця технологія передбачає від майбутніх вчителів знань та умінь з фахових лінгвістичних дисциплін.

Медіатехнологія «**IDEAL**» (*Identification. Deal with choices. Estimation. Act. Learning.*), кожна літера – це крок, який треба зробити, аби підвищити ймовірність виходу з важкої ситуації – побачити проблему, проаналізувати її, виділити аспекти, оцінити і вибрати способи рішення. Ця технологія сприяє реалізації організаційно-дидактичних умов формування професійної компетентності майбутнього вчителя ІМ; вона дозволяє побачити проблему, проаналізувати її, виділити аспекти, оцінити і вибрати способи рішення, ґрунтуючись на раніше отриманих та нових знаннях [25].

Медіатехнологія «**Подкаст**». З'явившись порівняно недавно (у 2004 році), подкасти, котрі є звуковими передачами в Інтернеті, завойовують

дедалі більшу кількість слухачів, які використовують їх з різною метою, в тому числі й навчальною. Подкасти використовують у блогах люди з різних країн для спілкування й обміну будь-якою інформацією. Як правило, вони мають певну тематику й періодичність видання. Зазначена Інтернет-технологія нового покоління дозволяє користувачам всесвітньої мережі Інтернет прослуховувати, створювати й поширювати в ній аудіопередачі [74; 75; 76].

Соціальний сервіс подкастів уможлиблює як прослуховування користувачами мережі Інтернет вже розміщених раніше подкастів, так і створення ними своїх власних подкастів на будь-які теми. За тривалістю вони можуть бути від декількох хвилин до декількох годин [74, с. 68; 76, с.9]. Аудіоблоги / подкасти – це ті самі мережеві щоденники, лише з аудіофайлами у форматі MP3. Подкастинг репрезентує створення та поширення аудіо файлів у MP3-форматі в мережі Інтернет, які можна слухати в режимі онлайн або завантажити в MP3-плеєр [89].

При розробленні методики навчання іноземних мов на основі подкастів, слід враховувати характеристики, до яких належать можливості [73]:

- а) розміщення в мережі Інтернет індивідуальних подкастів;
- б) створення особистої зони кожним автором подкасту, котра є необхідною для організації мережевого обговорення змісту подкасту;
- в) організації мережевого обговорення змісту подкаста в особистій зоні користувача сервісу за допомогою мікроблога або веб-форуму;
- г) створення та модерації особистої зони, котрі здійснюються автором подкасту;
- д) розміщення повідомлень при організації мережевого обговорення змісту подкасту, котре відбувається хронологічно (як у блозі або як на форумі). Користувачі не можуть вносити зміни у зазначені повідомлення;

е) простоти використання та доступності, котра виявляє себе в тому, що опублікований на сервері подкаст може бути переглянутий / прослуханий будь-яким зареєстрованим користувачем.

Виокремлюють такі основні жанри подкастів [69, с.92]: аудіоблоги (аналог онлайн-щоденника), музика, техніка, комеді-подкаст, аудіо-книги, освітні подкасти, інтерв'ю, новини, політика, радіовистави й радіошоу, спорт, ігри тощо.

Використання технології подкастів як засобу медіаосвіти у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови сприяє підвищенню мотивації до вивчення іноземних мов; появі вибору нового матеріалу; формуванню соціокультурної компетенції майбутнього вчителя ІМ, стимулює обговорення тем і дискусії у позанавчальний час; розвиває автономію майбутніх вчителів ІМ, їх критичне мислення та реалізує стандарти сучасної освіти та особистісно-орієнтованого навчання.

Таким чином, у відповідності до своїх дидактичних властивостей та обумовлених ними функцій у викладанні іноземної мови подкастинг може використовуватися як засіб:

- передачі навчального матеріалу, створеного викладачем (лекція, додаткові і підготовчі матеріали курсу), різноманітним аудиторіям;
- отримання автентичної інформації для студентів, які вивчають іноземну мову та культуру;
- розповсюдження адміністративно-організаційної інформації (розклад, оголошення);
- повторення та закріплення пройденого матеріалу;
- підготовка студентів до лекцій та семінарів (передкасти) [1].

Медіатехнологія «**Театралізовано-ситуативне заняття**» передбачає створення різних аудіовізуальних медіатекстів (короткометражних фільмів, радіо/телепередач, комп'ютерної анімації тощо) за заздалегідь написаним планом і міні-сценарієм. Важливим є розподіл між студентами ролей «журналістів», «режисерів», «операторів», «дизайнерів», «акторів» міні-

сценаріїв і сценарних епізодів, ведучих та учасників «телепередач» тощо; репетиційний період і практичне створення медіатексту. Як результат – порівняння та обговорення отриманих у «командах» результатів.

Медіатехнологія «**Дискусійний медіаклуб**» передбачає реалізацію мотиваційних, тематичних та організаційно-дидактичних умов професійної підготовки майбутнього вчителя ІМ. Основними завданнями дискусійного медіаклубу є:

- опис основних ознак кращої (гіршої) установки на сприйняття конкретного твору медіакультури;
- опис найкращих (найгірших) об'єктивних (обстановка під час перегляду) і суб'єктивних (настрій, індивідуальні психофізіологічні дані тощо) умов сприйняття медіатекстів;
- складання розповіді від імені головного героя або другорядного персонажа медіатексту: зі збереженням особливостей його характеру, лексики тощо;
- перенесення персонажа медіатексту у змінену ситуацію (зі зміною назви, жанру, часу, місця дії медіатексту, його композиції: зав'язки, кульмінації, розв'язки, епілогу тощо; віку, статі, національності персонажа тощо);
- складання розповіді від імені одного з неживих предметів, що фігурують в медіатексті, зі зміною ракурсу оповідання в парадоксальну, фантастико-ексцентричну сторону;
- підбір прозових, поетичних, театральних, живописних, музичних творів, що асоціюються з тим чи іншим твором медіакультури, обґрунтування свого вибору;
- складання монологів (уявних «листів» в редакції газет і журналів, на телебачення, у міністерство культури тощо) представників аудиторії з різними віковими, соціальними, професійними, освітніми та іншими даними, які знаходяться на різних рівнях медіасприйняття;

– обґрунтування причин успіху медіатекстів у масовій аудиторії (опора на міф, фольклор, видовищність жанру, систему "емоційних перепадів", наявність розважальної, рекреаційної, компенсаторної й інших функцій, щасливий кінець, авторська інтуїція тощо);

– складання прогнозу успіху в аудиторії тих чи інших медіатекстів поточного кіно / телерепертуарі за рекламними анотаціями (роліками) тощо [49].

Медіатехнологія **«WEB-Портфоліо»** (Веб-портфель, веб-портфоліо, E-Folio) сприяє формуванню важливих якостей професійної компетентності, як веб-ресурс, який відображає зростання навчальних або професійних досягнень власника. Web-портфоліо студента – це веб-сайт, на якому відображаються освітні результати – результати виконання лабораторних робіт, проектних завдань, спільної діяльності. На відміну від попередніх засобів вимірювання ефективності професійної підготовки майбутніх учителів, які базувалися насамперед на їхній спроможності витримати стандартизоване тестування, оцінювання сучасних студентів передбачає, що вони мають також показати свої доробки (наукові статті, огляд педагогічної преси, плани уроків, відеофрагменти уроків тощо).

Медіаосвітня технологія **«Web-портфоліо»** характеризується: гіпертекстовою побудовою веб-ресурсу, що дозволяє реалізувати зв'язок між компонентами моделі портфоліо найбільш наочно у вигляді перехресних посилань; структурованістю, відкритістю, платформонезалежністю, переносимістю та гнучкістю веб-ресурсів, що дозволяють модифікувати веб-ресурси, проводити пошук і порівняльний аналіз і будувати різні візуалізації контенту (зведені таблиці, діаграми та ін.); комунікативною спрямованістю веб-ресурсів, що дозволяє студентам здійснювати інформаційну взаємодію на базі своїх портфоліо [12].

Медіатехнологія **«Медіаосвітній web-квест»** сприяє реалізації організаційно-педагогічних та тематичних умов формування професійної компетентності майбутнього вчителя ІМ так як забезпечує самостійну роботу

студентів. Враховуючи значні обсяги інформації, необхідність їх обробки і передачі, потрібно інтегрувати ці педагогічні технології з інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ), використанням Інтернету. Зважаючи на те, що у ЗВО особливе місце займає дослідницька робота студентів, заслуговує на увагу інтеграція методу проектів з використанням Інтернету та рольових ігор. Такий вид проектів називають web-квестом (від англ. quest – пошук, пригода).

Web-квест вважається одним з найбільш ефективних засобів у навчанні іноземних мов, адже web-квест робить процес навчання іноземної мови набагато цікавішим як для студента, так і для викладача. Студент навчається критично мислити, вирішувати складні проблеми, зважувати альтернативні думки, самостійно приймати продумані рішення, брати на себе відповідальність за їх реалізацію. Web-квест дозволяє робити відкриття, а не просто засвоювати іншомовну інформацію, оскільки в процесі творчої роботи студенти отримують не «готові до вживання» знання, спрощені і клішовані формули, а самі залучені в пошукову діяльність; студентам забезпечується доступ до великих за обсягом, постійно оновлювальних, автентичних іншомовних медіатекстів; у студентів формується стійка мотивація до вивчення іноземних мов; при виконанні ролі в web-квесті студенти вчать дивитися на проблему з різних точок зору, досліджуючи її більш-менш глибоко; підсумовує пізнавальні навички студента і дає можливість застосувати їх у других дисциплінах або галузях [86].

Медіатехнологія «**Картина за вікном**» («Picture out the Window») розвиває спостережливість і увагу, а також повноцінне сприйняття об'єктів. За командою викладача, студентам пропонується подивитися у вікно кілька секунд, після чого вони повинні розповісти, що побачили. При цьому побачену за вікном картину потрібно «намалювати» словами як можна точніше, ніби фотографуючи. Потім завдання ускладнюється, і гравцям пропонується уявити, що все побачене за вікном – один кадр з фільму, до якого необхідно придумати початок і кінець.

Медіатехнологія «**Рекламний агент**» сприяє розвитку творчої уяви, фантазії та формуванню комунікативних навичок студентів. Студентам пропонується прочитати оголошення в студентській газеті та відібрати з наявних претендентів вчителів для роботи у школі. Завдання може бути ускладнене, якщо дати типи шкіл – спеціалізована школа, ліцей, гімназія, або етап навчання – вчитель для молодшої школи, середньої чи вищої школи.

Рольова медіа-гра «**Дубляж**» («Dub») сприяє розвитку повноцінного сприйняття медіатексту, фантазії й творчої уяви та сприяє реалізації тематичних та мотиваційних умов формування професійної компетентності майбутнього вчителя ІМ. Для проведення медіа-гри заздалегідь треба підготувати фрагменти з телепередач, фільмів, які висвітлюють будь-які проблеми. Студенти «приміряють» на себе різні ролі. Відпрацювавши свою роль без звуку, необхідно включати відео у реальному режимі, де виступають реальні учасники. У майбутнього вчителя іноземної мови є можливість порівняти свої висловлювання, коли він був в ролі вибраного ним героя, з справжніми висловлюваннями, погодитися чи не погодитися з ним [25].

Висновки до розділу 2

1) У першому розділі нашого дослідження ми з'ясували сутність однієї з основних дефініцій кваліфікаційної роботи, а саме – «медіаосвіти». У межах другого розділу нами було з'ясовано та, відповідно до проведеного порівняльного аналізу понять «медіаосвітні технології» та «медіатехнології», нами було визначено, що «медіаосвітні технології» – це сукупність форм, методів, прийомів створення педагогічних умов, що забезпечують ефективну медіаосвіту, в той час як «медіатехнології» – це способи створення медіатекстів за допомогою сукупності медіатехніки [82, с. 46].

Тобто, було визначено різницю між даними технологіями, що полягає в тому, що медіатехнології мають на меті створення медіапродукції, а медіаосвітні технології – вживаються у більш широкому значенні та спрямовані на організацію медіаосвітньої діяльності.

Медіатехнології розуміються як сукупність способів, що передбачають проектування, організацію та проведення занять із забезпеченням багатоканальності сприйняття відомостей суб'єктами навчання в інтерактивному режимі завдяки використанню мультимедійних комп'ютерних апаратно-програмних і мультимедійних навчальних програмних засобів [43].

«Медіаосвітні технології» розглядаються науковцями як «засоби організації діяльності із застосуванням медіа для досягнення педагогічних цілей» [47].

2) Було встановлено, що основними функціями медіаосвітніх технологій є: інформатизація навчального процесу, активізація навчальної діяльності студентів, розвиток пізнавальної самостійності студентів, підвищення мотивації студентів до навчання, підвищення якості отриманих знань, підвищення ефективності засвоєння студентами навчального матеріалу, спонукання до самостійної та творчої діяльності, розвиток критичного мислення студентів.

3) Під час нашого дослідження ми встановили, що науковці виокремлюють наступні основні переваги використання медіатехнологій:

- підвищення мотивації студентів,
- економія навчального часу,
- більш глибоке засвоєння матеріалу за рахунок впливу відразу на кількох каналах сприйняття,
- можливість організації навчальних занять через локальну мережу,
- впровадження дистанційної форми навчання,
- вдосконалення методики навчання,
- підвищення якості освіти. Однак, слід зауважити, що такі переваги з'явилися лише на сучасному етапі розвитку інноваційних технологій і їх ефективне застосування у процесі викладання потребує відповідних змін у методиках навчання [21].

Медіаосвітні технології дозволяють здійснити організацію такого навчального процесу, який передбачає використання не лише друкованих, а й аудіовізуальних, комп'ютерних, Інтернет технологій, що максимально забезпечує виконання головної мети підготовки вчителів – розвитку професійної компетентності.

Застосування медіатехнологій у професійній підготовці студентів університету надає можливість поліпшити процес викладання матеріалу, урізноманітнити форми подання нової інформації, зацікавити та максимально розкрити індивідуальні особливості кожного студента. Впровадження медіатехнологій у навчально-виховний процес здатне забезпечити вдосконалення навчального процесу та європейську якість вищої освіти [87].

ВИСНОВКИ

Відповідно до поставленої мети в нашій кваліфікаційній роботі нами були реалізовані такі завдання: проаналізовано джерельну базу з означеного питання; досліджено історію розвитку медіаосвіти; з'ясовано розвиток медіаосвіти в Україні; з'ясовано сутність основних дефініцій дослідження, медіаосвітні технології та медіатехнології зокрема; встановлено специфічні особливості медіаосвітніх технологій та медіатехнологій; схарактеризовано особливості використання медіатехнологій в навчанні іноземної мови; на прикладі конкретних медіатехнологій доведено доцільність їх використання для підвищення ефективності навчання іноземної мови.

1) Під час дослідження нами було виявлено, що сьогодні медіаосвіта вважається одним із пріоритетних напрямів освіти, оскільки це частина освітнього процесу, яка спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерноопосередковане спілкування, Інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій [47].

Медіаосвіта передбачає методику проведення занять, що заснована на різних продуктивних формах навчання, які розвивають індивідуальність студента, самостійність його мислення, пізнавальний інтерес, стимулюють його творчі здібності через безпосереднє залучення до творчої діяльності [77].

2) Було встановлено, що процес адаптації світових наукових концепцій щодо медіаосвіти пройшов в Україні кілька етапів і концентрувався здебільшого навколо вивчення питань медіаграмотності особистості, розвитку її аудіовізуальної культури [40]. Крім того, був визначений інший напрям – медіа дидактика, як система впорядкованих знань про організацію

навчально-виховного процесу із використанням масово-комунікаційних матеріалів [40]. Важливою складовою, яка сприятиме побудові в країні інформаційного суспільства, розвитку економіки знань, становленню громадянського суспільства, модернізації освіти в Україні стало розроблення і прийняття Концепції впровадження медіаосвіти в Україні.

3) Вважаємо, що для ефективної організації навчального процесу важливим чинником постає інтеграція медіаосвіти з курсом іноземної мови. Одним із основних завдань цієї інтеграції є формування медіакомпетентності мовної особистості, що являє собою інтегративну, стратегічну характеристику індивіда, яка складається з сукупності спеціальних здібностей, що дозволяють особистості взаємодіяти в єдиному світовому інформаційному просторі, здійснювати міжмовну і міжкультурну комунікацію на медіатизованому, опосередкованому сучасними медіа, рівні [83].

Важливою умовою для такої інтеграції є створення медіаосвітнього середовища у процесі навчання іноземних мов, оскільки це дає змогу наблизити академічну атмосферу вищої школи до реалій сучасного інформаційного суспільства, сприяє максимально повному задоволенню інформаційно-освітніх потреб суб'єктів навчальної діяльності, підвищує мотивацію до навчання за посередництва та на матеріалі іншомовних медіа, розширює пізнавальні можливості особистості, розвиває творчі здібності студентів тощо.

4) Ми виявили, що медіатехнології розглядаються дослідниками як «засоби організації інформаційної діяльності». Структура медіатехнологій зазвичай включає: – медіасуб'єкт (індивід, спільнота, суспільство: розробники, видавці, дистриб'ютори, користувачі мультимедійними продуктами), – медіаоб'єкт (об'єктивна реальність, яка зазнає різних форм перетворення), – мета (побудова інформаційної моделі процесу, явища: розроблення інтегрованих інформаційних систем маркетингу, індивідуалізація освітньої діяльності і т. д.), – медіа-знання (знання про

медіатехнології та їх складові), – медіазасоби (преса, кіно, радіо, телебачення, Інтернет тощо), – медіасередовище (визначає умови функціонування медіатехнологій і одночасно є їх основою), – медіа-процес, результат медіадіяльності [30].

5) В той час як медіаосвітні технології розглядаються як взаємопов'язана сукупність методів і прийомів, що забезпечують досягнення мети та розв'язання завдань медіаосвіти, через визначену послідовність дій за посередництва та на матеріалі медіа, у процесі навчання і виховання особистості впродовж життя. Медіаосвітні технології – це інформаційно-комунікативні технології (пресодидактика, теледидактика, кінодидактика, інтернетдидактика, мультимедіадидактика, які вона об'єднує в загальне поняття «медіадидактика») [58].

б) Застосування медіатехнологій у навчальному процесі надає викладачеві можливість урізноманітнювати завдання та форми подання інформації; використовувати комп'ютерні програми, які включають різноманітний набір вправ – навчальних (для презентації матеріалу), тренувальних (для відпрацювання навичок і вмінь), текстуальних (для перевірки знань). Вони дають можливість моделювати ситуації, які максимально наближені до умов професійної діяльності; активізувати навчальну діяльність студентів, посилювати їх самостійну роботу (можливість обирати інформацію, що безпосередньо стосується їхньої професійної діяльності); працювати у темпі, відповідно до рівня знань студента; розвивати критичне мислення студентів [16].

Застосування медіатехнологій відкриває перед викладачами та студентами нові можливості, значно розширює та урізноманітнює зміст навчання, методи та організаційні форми навчально-виховного процесу, забезпечує високий науковий і методичний рівень викладання. Медіатехнології якнайкраще відповідають принципам особистісного підходу. Медіатехнології – це потужна мотивація студентів до навчання. Їх

застосування підвищує ефективність подання нового матеріалу, розвиває їх розумові та творчі здібності [17, с. 191].

Застосування медіатехнологій відкриває перед викладачами та студентами нові перспективи та можливості. Вони полягають у розширенні й урізноманітненні змісту навчання, у застосуванні сучасних форм і методів викладання й вивчення мов, в осучасненні форм організації навчального процесу. Медіатехнології увиразнюють принципи особистісного підходу, підвищують ефективність подачі нового матеріалу та розвивають творчі здібності всіх учасників навчального процесу. Врешті, сам предмет вивчення іноземної мови є креативним підґрунтям векторів розвитку медіатехнологій.

7) Використання медіаосвітніх технологій у процесі навчання іноземної мови сприяє більш ефективному вирішенню основних завдань, поглибленому вивченню змісту інших предметів, оптимізації самоосвіти і саморозвитку студентів на основі врахування їх особистісних особливостей, рівня підготовки, індивідуального способу сприйняття інформації і роботи з нею. Студенти опановують інтелектуальні знання, уміння аналізу, синтезу, зіставлення інформації, уміння робити об'єктивні висновки й ефективно використовувати результати аналізу інформації з медіа (преси, радіо, кіно, телебачення, Інтернету) у власній навчальній діяльності.

Особливо важливо задля успішного застосування медіаосвітніх технологій враховувати особливості професійної підготовки студентів, вимоги сучасності та роботодавців до професійних і особистісних якостей студентів, особливості інформатизації навчально-виховного процесу й розвитку інформаційного суспільства, особливості впровадження медіаосвіти у професійну підготовку фахівців, основні характеристики технологій медіаосвіти, необхідність розвитку медіакультури студента як важливого та необхідного фактору його інформаційного, інтелектуального і культурного розвитку [18].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко А. П. Подкасты и видеокасты мобільного формату в преподавании иностранных языков. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*. Чернігів : ЧНПУ, 2012. Вип. 101. С. 7–9.
2. Байдалюк Я. Середовище навчання Moodle. Його переваги та недоліки. URL: <https://stud-baza.ru/seredovische-navchannya-Moodle-yogo-perevagi-ta-nedolki-referat-informatika-programmirovanie> (дата звернення: 12.08.2021).
3. Барішполець О. Т. Медіаосвіта: зарубіжний досвід. *Соціальна психологія*. 2008 № 3. С. 162–170.
4. Боголюбова М. М., Запорожченко М. В., Ляліна О. О. Використання медіаосвітніх технологій при навчанні англійської мови у вищій школі України (огляд дисертацій). *Іновації та традиції у мовній підготовці студентів* : матеріали наук.-практ. семінару, м. Харків, 6 груд. 2019 р. Харків, 2019. С. 58–61.
5. Борисова А. О., Архипова В. О., Колесник А. О. Аудіовізуальний метод як засіб вирішення проблеми оволодіння іншомовним спонтанним мовленням. URL: http://www.rusnauka.com/30_NIEK_2009/Philologia/54127.doc.htm (дата звернення: 22.07.2021).
6. Брандт А. Методики преподавания английского языка. URL: <http://greenforest.com.ua/journal/read/metodiki-vikladannya-anglijskoi-movi>(дата звернення: 12.06.2021).
7. Бужиков Р. П. Педагогічні умови застосування інноваційно-комунікаційних технологій у процесі навчання іноземних мов студентів вищих економічних навчальних закладів : дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2006. 257 с.

8. Галченков А. С. Дидактические особенности применения медиатехнологий в дополнительном гуманитарном образовании подростков : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Ростов-на-Дону, 2014. 231 с.
9. Гапон Ю. А. Застосування комп'ютерної техніки на етапі введення нового матеріалу у системі інтенсивного навчання іноземних мов. *Іноземні мови*. 2000. № 2. С. 26–28.
10. Горун Ю. М. Міжнародна співпраця у розвитку медіа- та інформаційної грамотності й інтеркультурного діалогу. *Вища освіта України*. 2014. № 3 (54). С. 103–108.
11. Горюнова О. Медиа: история экспансии : Краткий конспект курса лекций «Медиа: история экспансии». 2001. *Информационная грамотность и медиаобразование для всех* : веб-портал. Опубл. 24.07.2008. URL: <https://www.mediagram.ru/library/> (дата звернення: 10.08.2021).
12. Григорьева И. В. Путь к технологиям поколения web 2.0: web-портфолио в медиаобразовательном пространстве вуза (из опыта работы кафедры педагогики ГОУ ВПО ИГЛУ). *Magister Dixit* : науч.-пед. журнал Восточной Сибири. 2011. № 1. С. 72–76.
13. Дем'яненко О. О. Еволюція наукових розвідок у галузі медіаосвіти: критичне мислення особистості як основна компонента сучасної медіаосвіти. *Народна освіта* : електронне наук. фахове вид. : веб-сайт. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4389 (дата звернення: 26.07.2021).
14. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
15. Духаніна Н. М. Інтеграція медіаосвіти у процесі навчання іноземних мов. *Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов* : матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 1–2 берез. 2013 р. Київ : НТУУ «КПІ», 2013. С. 48–51.
16. Духаніна Н. М. Медіатехнології як мотивація студентів до навчання. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: Вища освіта України*. 2008. Дод. 3. Т. V (12). С. 189–193.

17. Духаніна Н. М. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у підготовці магістрів комп'ютерних наук : дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Київ, 2011. 267 с.
18. Духаніна Н. М. Формування медіаосвітнього середовища в умовах інформатизації системи вищої освіти. *Вища освіта України*. 2010. № 3. С. 149–155.
19. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
20. Зазнобина Л. С. Стандарт медіаобразования, інтегрованого с различными школьными дисциплинами. *Стандарты и мониторинг в образовании*. 1998. № 20 (3). С. 26–34.
21. Запольських С. П. Розвиток комп'ютерних і медіатехнологій та методики навчання іноземної мови у вищій школі. *Медіасфера и медіаобразование: специфіка взаємодія в сучасному соціокультурному просторі* : сб. ст. Могилев : Могилев. Ин-т МВД, 2016. С. 119–126.
22. Змановская Н. В. Формирование медиа-образованности будущих учителей : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Красноярск, 2004. 24 с.
23. Иванова Л. А. Обучение иностранному языку и медиаобразование – единый процесс. *Непрерывное образование в Западной Сибири : современное состояние и перспективы* : материалы IV регионал. науч.-практ. конф., 12–16 июля 2010 г. Горно-Алтайск : РИО ГАГУ, 2010. С. 90–92.
24. Иванов В. Ф., Шкоба О. Я. Медіаосвіта та медіаграмотність: визначення термінів. *Інформаційне суспільство*. 2012. Вип. 16. С. 41–52.
25. Іць С. В. Педагогічні медіатехнології у професійній підготовці майбутнього вчителя іноземної мови : навч.-метод. посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 122 с.
26. Іць С. В. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами медіаосвіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2014. 20 с.

27. Казаков Ю. М. Педагогічні умови застосування медіаосвіти у процесі професійної підготовки майбутніх учителів : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Луганськ, 2007. 245 с.
28. Кліпове мислення та профілактика його розвитку в процесі навчання. *Всеосвіта* : веб-сайт. URL: <https://vseosvita.ua/library/klipove-mislenna-ta-profilaktika-jogo-rozvitku-v-procesi-navcanna-7545.html> (дата звернення: 12.08.2021).
29. Колеснікова І. В. Медіаосвітні технології як засіб розвитку професійної компетентності вчителів у закладі післядипломної педагогічної освіти. *Комп'ютерні технології: інновації, проблеми, рішення – 2017* : тези доп. II Всеукр. наук.-практ. конф. Житомир, 2017. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7264/224.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 12.08.2021).
30. Константинова А. П. Философские проблемы медиатехнологий : автореф. дис. ... канд. философ. наук: 09.00.08. Санкт-Петербург, 2011. 20 с.
31. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні : схвалена постановою Президії Нац. Акад. пед. наук України від 20.05.2010. Київ, 2010. 15 с.
32. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). Опубл. 27.04.2016. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosvity-v-ukraini-nova-redaktsiya/> (дата звернення: 22.05.2021).
33. Коровай І. Служба Веб 3.0. URL: <http://www.socialnetwork.com.ua/2012/02/sluzhba-veb-3-0/> (дата звернення: 12.01.2021).
34. Котенко В. П., Константинова А. П. Методологические основы анализа медиатехнологий. *Библиосфера*. 2009. № 2. С. 14–21.
35. Крюкова С. А. Использование блога класса в образовательном процессе. *Информатика в школе*. 2011. № 7. С. 58–59.

36. Кузьміна І. П. Використання сучасних інформаційних технологій на заняттях з іноземної мови. *Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : зб. наук. пр.* 2008. № 3. С. 186–190.
37. Кустова Ю. Ю. Использование информационно-коммуникационных технологий на уроках иностранного языка в школе. *Электронный журнал. Международный студенческий научный вестник.* 2017. № 6. URL: <https://www.eduherald.ru/ru/article/view?id=17887> (дата звернення: 08.08.2021).
38. Кухаренко В. М. Методологічні аспекти дистанційного навчання. *Вісник Академії дистанційної освіти.* 2003. № 1. С. 16–21.
39. Кухарьонук С. С. Медіаосвітні технології як засіб мотивації вивчення іноземної мови студентами немовних спеціальностей. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді.* 2017. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/26134/1/Kukharyonok%20%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf> (дата звернення: 10.08.2021).
40. Куценко О. Аудіовізуальна культура як основа професійної підготовки журналіста. *Теле- та радіожурналістика.* 2010. № 9, ч. 1. С. 188–195.
41. Лашук Н. М. Медіакомпетентність. Технології та стратегії : навч. посіб. для студентів спец. 075 Маркетинг. Чернівці : ЧНТУ, 2017. 118 с.
42. Лисенко Л. О. Медіатехнології як сучасні технології вивчення іноземної мови майбутніми вчителями *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки.* 2021. Вип. 196. С. 123–127.
43. Маклюэн М. Понимание Медиа: внешние расширения человека / пер. с англ В. Николаева. Москва : Кучково поле, 2007. 464 с.
44. Медіадидактика вищої школи: програми спецкурсів / О. К. Янишин, А. Д. Онкович, К. Є. Балабанова та ін. Київ : Логос, 2013. 196 с.
45. Медіакомпетентність фахівця : кол. монографія / Г. В. Онкович, Ю. М. Горун, В. О. Кравчук та ін. ; за наук. ред. Г. В. Онкович ; НАПН України, Ін-т вищ. освіти. Київ : Логос, 2013. 286 с.

46. Медиаобразование. *Российская педагогическая энциклопедия* : в 2 т. / гл. ред. В. В. Давыдов. Москва : Большая рос. энцикл., 1993. Т. 1. С. 555.
47. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд / В. Іванов, О. Волошенюк, Л. Кульчинська та ін. 2-ге вид., стер. Київ : АУП : ЦВП, 2012. 58 с.
48. Морська Л. І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов : навч. посібник. Тернопіль : Астон, 2008. 256 с.
49. Москалець О. О. Формування компетенції у письмі засобами відеоклубу на факультеті іноземних мов. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*. 2012. Вип. 101. С. 223–227.
50. Новикова А. А. Медиаобразование в России и Европе в контексте глобализации. Таганрог : Изд-во Кучма, 2004. 168 с.
51. Овчаренко З. П. Інформаційні технології як засіб інтенсифікації вивчення англійської мови. *Молодий вчений*. 2018. № 3. С. 578–581.
52. Онкович А. В. Интернет-дидактика в обучении русскому языку как иностранному. *Русский язык и литература в пространстве мировой культуры* : материалы XIII конгресса междунар. ассоц. преподавателей рус. яз. и лит., Гранада, Испания, 13–20 сент. 2015 г. Санкт-Петербург : МАПРЯЛ, 2015. Т. 10. С. 788–793.
53. Онкович А. В. Медиадидактика. *Język rosyjski w przestrzeni językowej i kulturowej Europy i świata: Człowiek. Świadomość. Komunikacja* : materiały V międzynarodowej konferencji naukowej. Warszawa : [Изд-во Варшав. ун-та], 2012. С. 1013–1018.
54. Онкович Г. В. Медийная и информационная грамотность в цифровую эпоху: на пороге глобального прорыва. ЮНЕСКО-2014. *Медиаобразование*. 2014. № 4. С. 9–14.
55. Онкович Г. В. Медиадидактика вищої школи: український досвід. *Вища освіта України* : теорет. та наук.-метод. часоп. Київ, 2013. № 1. С. 23–29.
56. Онкович Г. В. Медиадидактика як парасольковий термін. *Сучасна наука та освіта Волині* : зб. матеріалів наук.-практ. конф., м. Володимир-

Волинський, 22 листоп. 2018 р. / упоряд., гол. ред. Б. Є. Жулковський. Луцьк : Волиньполіграф, 2018. С. 533–536.

57. Онкович Г. В. Медіаосвіта. Загальний курс : експерим. програма базового навч. курсу для студентів вищ. навч. закл. Київ : ІВО НАПН України, 2010. 40 с.

58. Онкович Г. В. Медіаосвіта як інтелектуально-комунікативна мережа. *Вища освіта України: Наука і вища освіта в Україні: міра взаємодії*. 2008. № 3. Дод. 1. Тем. вип. С. 130–137.

59. Онкович Г. В. Медіапедагогіка. Медіаосвіта. Медіадидактика. *Вища освіта України*. 2007. № 2. С. 63–69.

60. Онкович Г. В. Медіа-педагогіка і медіа-освіта: поширення у світі. *Дивослово*. 2007. № 6. С. 2–4.

61. Онкович Г. В. Новітні терміни медіаосвіти та медіа дидактики. *Лінгвістика. Лінгвокультурологія. Кроскультурна і міжкультурно комунікація: проблеми, питання, рішення*. 2018. № 12, ч. 2. С. 277–291.

62. Онкович Г. В. «Парасолькові» терміни сучасної медіаосвіти. *Креативна педагогіка*. 2015. № 10. С. 98–102.

63. Онкович Г. В. Професійно-орієнтована медіаосвіта у вищій школі. *Вища освіта України*. 2014. № 2. С. 80–88.

64. Онкович Г. В., Онкович А. Д. Медіаосвіта як ресурс розвитку сучасного суспільства. *Проблеми освіти* : наук. зб. 2012. Вип. 73. С. 3–6.

65. Переваги інтерактивної дошки в організації навчального процесу. URL: http://martovazoch.ucoz.ua/news/nova_ukrajinska_shkola/2018-09-12-392 (дата звернення: 12.01.2021).

66. Потятиник Б. Хто маніпулює маніпулятором? *Часопис І*. 2003. № 30. С. 34–54.

67. Романовский И. Масс-медиа : словарь терминов и понятий. Москва : Союз журналистов России, 2004. 480 с.

68. Саварин П. В. Підготовка майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Луцьк, 2017. 270 с.
69. Салин Б. С. Некоторые аспекты использования подкастов в обучении английскому языку. *Современные проблемы науки и образования*. 2010. № 4. С. 91–93.
70. Сапожкова А. Ю. Создание и развитие персонального сайта учителя : метод. рекомендации. Вологда : ВИРО, 2012. 32 с.
71. Сахневич І. А. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців нафтогазового профілю : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2012. 20 с.
72. Семеновских Т. В. «Клиповое мышление» – феномен современности. *Оптимальные коммуникации. (ОК): Эпистемический ресурс Академии медиаиндустрии и кафедры теории и практики общественной связности РГГУ* URL: <http://jarki.ru/wpress/2013/02/18/3208/> (дата звернення: 12.01.2021).
73. Сысоев П. В., Евстигнеев М. Н. Компетенция учителя иностранного языка в области использования информационно-коммуникационных технологий: определение понятий и компонентный состав. *Иностранные языки в школе*. 2011. № 6. С. 16–20.
74. Сысоев П. В., Евстигнеев М. Н. Методика обучения иностранному языку на основе новых информационно-коммуникационных Интернет-технологий. Москва : Глосса-Пресс : Феникс, 2010. 177 с.
75. Сысоев П. В., Евстигнеев М. Н. Технологии Веб 2.0 в создании виртуальной образовательной среды для изучения иностранного языка. *Иностранные языки в школе*. 2009. № 3. С. 26–31.
76. Сысоев П. В., Евстигнеев М. Н. Технологии Веб 2.0: социальный сервис подкастов в обучении иностранному языку. *Иностранные языки в школе*. 2009. № 6. С. 8–11.

77. Тараба І. О. Медіаосвіта на уроках іноземної мови в початковій школі. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. Т. 64, № 2. С. 66–72.
78. Фатеев В. М. Эффективность технологии медиаобразовательного курса в высшем профессиональном образовании (на примере образования менеджеров). *Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия : Образование. Педагогические науки*. 2011. Вып. 13, № 24. С. 113–117.
79. Федоров А. В. Медиаобразование: вчера и сегодня. Москва : Информация для всех, 2009. 234 с.
80. Федоров А. В. Медиаобразование, медиаграмотность, медиакритика и медиакультура. *Высшее образование в России*. 2005. № 6. С. 134–139.
81. Федоров А. В. Развитие медиакомпетентности и критического мышления студентов педагогического вуза. Москва : Информация для всех, 2007. 616 с.
82. Федоров А. В. Словарь терминов по медиаобразованию, медиапедагогике, медиаграмотности, медиакомпетентности. Таганрог : Изд-во Таганрог. гос. пед. ин-та, 2010. 64 с.
83. Хлызова Н. Ю. Педагогические условия формирования медиакомпетентности вторичной языковой личности : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Москва, 2001. 210 с.
84. Чемерис І. М. Медіаосвіта за кордоном: теорії медіаосвіти та коротка історія розвитку. *Вища освіта України*. 2006. № 3. С. 104–108.
85. Чемерис І. М. Формування професійної компетентності майбутніх журналістів засобами іншомовних періодичних видань : автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Київ, 2008. 20 с.
86. Шевцова О. Г. Веб квест – один из наиболее эффективных способов применения Интернета для внедрения ролевых игр в обучение. *Информационные технологии в образовании «ИТО-2008»*. URL: <http://www.ito.edu.ru/2008/Moscow/III/2/III-2-7656.html> (дата звернення: 22.04.2021).
87. Шеїна О. О. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у закладах вищої освіти. *Молодий вчений*. 2019, 1 (69.1). С. 238–241.

88. Янишин О. К. Формування комунікативних умінь майбутніх документознавців засобами медіаосвітніх технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2012. 20 с.
89. Яценко Ю. С. Подкасты в учебном процессе. *Мастер-классы для преподавателей английского языка* : веб-сайт. URL: http://internetineflt.narod.ru/МК_1_3.html (дата звернення: 18.07.2021).
90. Aufderheide P., Firestone C. Media Literacy. *National Leadership Conference on Media Literacy*. Queenstown, MD : The Aspen Institute, 1993. P. 7.
91. Berners-Lee T. The Web; Europe and the US; Diversity and Harmony URL: <https://www.w3.org/People/Berners-Lee/1996/EUUS.html> (дата звернення: 12.01.2021).
92. Brown J. Media Literacy Perspectives. *Journal of Communication*. 1998. Vol. 48, Is. 1. P. 44–57.
93. Gerbner G. Educators activists organize to promote media literacy in U.S. *The New Citizen*. 1995. Vol. 2, № 2. URL: http://www.main.nc.us/cml/new_citizen/summer95.html (дата звернення: 15.06.2021).
94. Kubey R. Media Literacy in the Information Age. New Brunswick ; London, 1997. 484 p.
95. Masterman L. A. Rational for Media Education. *Media Literacy in the Information Age*. New Brunswick ; London : Transaction Publishers, 1997. P. 15–68.
96. Motivation, Emotion, and Cognition: Integrative Perspectives on Intellectual Functioning and Development / D. Yun Dai, R. J. Sternberg. Mahwah, NJ : Lawrence Erlbaum Associates, 2004. 470 p.
97. Recommendations Addressed to the United Nations Educational Scientific and Cultural Organization UNESCO. *Education for the Media and the Digital Age*. Vienna : UNESCO, 1999. P. 273–274.

98. The Second European Conference on Information Literacy (ECIL), Dubrovnik, Croatia, 20–23 October 2014 : abstracts / ed.: S. Spiranec, S. Kurbanoglu, R. Catts etc. Zagreb, 2014. 239 p.
99. Vaughan J., Estes T. Reading and Reasoning Beyond the Primary Grades. Boston : Allyn and Bacon, 1986. 289 p.

Додаток А

Пропонуємо доопрацьовані нами приклади вправ з використанням медіатехнологій щодо формування мотиваційних вмінь студентів та підвищення ефективності навчання іноземної мови.

Приклади вправ з використанням Інтернету:

1. Search the Internet and find out more information about immigration and citizenship exam. Make up a list of questions for Ukrainian citizenship exam.
2. Search the Internet and find job advertisements online. What vacancy would you choose? Explain your opinion.
3. Search the Internet and find out if the British experience of the First and Second World Wars seems similar or different to people's experience in your country.

Приклади вправ з використанням аудіо-матеріалів:

1. Listen to Gray, Emma and Linda giving their views on the monarchy. Which other countries still have the monarchy? Do you think there is any place for queens and kings in the 21st century?
2. Listen to the dialogue and say in which hotel you would like to stay and why. Prove your point of view.
3. Listen to Ann describing her trip to Spain and speak about pros and cons of her holidays.

Приклади вправ з використанням відео-матеріалів:

1. Watch the video "The Difference between the United Kingdom, Great Britain and England Explained". Answer the questions:

What is "A Country of Countries"?

What is the full name of the UK?

Where is Great Britain? What countries does Ireland consist of?

What is the Commonwealth?

What is the Crown?

2. Before watching the video, read the programme information. What things do you think the presenter will talk about?

BBC Holiday 10 Best: Cities

Holiday 10 Best takes a journey to different cities around the world to find out what they have to offer. They go to the coolest, hippest, biggest and most exciting places on the planet and discover what makes a city truly great. In this programme Ginny Buckley gives us her ideas on how to spend the perfect day in Barcelona.

3. After watching the video, describe your perfect day out in the best city you have ever visited.

Приклади вправ з використанням мультимедійних презентацій:

1. Look at the following three symbols of Great Britain and make up your own presentation about the main symbols of Ukraine.

2. Look at the pictures; can you identify any of the royal people? Prepare the presentation “British Royal Family Today”.

3. Complete the chronological timeline “History of Great Britain”. Make up your own presentation “The most important events from the history of Great Britain” [39].